

KATALÓG PODPORNÝCH OPATRENÍ

KATALÓG PODPORNÝCH OPATRENÍ

*Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky pod číslom
2023/13957:1-C1661 s platnosťou od 1. septembra 2023*

PLÁN [OBNOVY]

**Vydané Národným inštitútom vzdelávania a mládeže v rámci realizácie Plánu obnovy
a odolnosti, ktorý je financovaný Európskou úniou – NextGenerationEU.**

2023

KATALÓG PODPORNÝCH OPATRENÍ

Kolektív autorov:

PhDr. Ivana Drangová, PhDr. Barbora Čaplová, Mgr. Iris Domancová, PhD., doc. PaedDr. Terézia Harčaríková, PhD., Mgr. Zuzana Ivanová, PhD., doc. PaedDr. Jana Lopúchová, PhD., Mgr. Zuzana Mravcová, Mgr. Lenka Nadányi, Mgr. Katarína Reinoldová, doc. PhDr. Rastislav Rosinský, PhD., Mgr. Kristína Tkáčová, PhD., Mgr. Miroslava Višňovská, PhD., PaedDr. Jana Verešová, PhD., Mgr. Martin Vyšňa

Spolupracovali:

Mgr. et Mgr. Mária Anyalaiová, PhD., Mgr. Júlia Čurillová, PaedDr. Vladimíra Ďurčová, doc. PhDr. Marian Groma, PhD., Mgr. Marek Hlina, PaedDr. Lucia Košťálová, PaedDr. Mária Králiková, Mgr. Martina Kukumbergová, Mgr. Janka Kšiňanová, PhD., doc. PaedDr. Milena Lipnická, PhD., PaedDr. Šarlota Múdra, Mgr. art Viera Orogváni, Mgr. Mária Paľová, PhD., PaedDr. Jana Partiková, Mgr. Janka Pilková, PaedDr. Dorota Smetanová, PhD., PaedDr. Valéria Stašiaková, PhD., prof. PaedDr. Darina Tarcsiová, PhD.,

Hlavná koordinačná skupina:

Mgr. Matúš Bañas, prof. PhDr. Eva Gajdošová, PhD., Mgr. Eva Horníková, Mgr. Júlia Choleva, PhD., Mgr. Mária Chorváthová, PaedDr. Jana Kandříková, Lucia Komorníková, PhD., Alena Kopányiová, PhD., Mgr. Jana Kozárová, PhD., Mgr. Hana Laciková, PhD., PhDr. Oľga Okálová, PhD., Mgr. Eva Polgáryová, JUDr. Zuzana Stavrovská, PhD., Michaela Stehlíková, DiS., PhDr. Mgr. Ľubomír Tichý, prof. PaedDr. Alica Vančová, CSc., PaedDr. Zuzana Staňová

Podakovanie patrí aj odborníkom Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR a zástupcom stavovských organizácií za ich cenné rady a pripomienky.

Vydanie: prvé

Rok vydania: 2023

Obsah

ÚVOD	4
1. VERTIKÁLNY MODEL PODPORNÝCH OPATRENÍ	6
2. LEGISLATÍVNE VÝCHODISKÁ	8
2.1 Závazné medzinárodné dokumenty.....	9
3. PODPORNÉ OPATRENIA.....	15
3.1 Poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní.....	15
3.2 Poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy obsahu výchovy a vzdelávania a hodnotenia výsledkov dosiahnutých deťmi alebo žiakmi vo výchove a vzdelávaní.....	17
3.3 Zabezpečenie činností na rozvoj pohybovej schopnosti, zmyslového vnímania, komunikačnej schopnosti, kognitívnej schopnosti, sociálno-komunikačných zručností, emocionality a sebaobsluhy.....	20
3.4 Činnosť na podporu dosahovania školskej spôsobilosti.....	24
3.5 Zabezpečenie poskytovania kurzu vyučovacieho jazyka školy alebo inej podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy.....	27
3.6 Zabezpečenie doučovania alebo cieleného učenia na dosiahnutie najvyššieho individuálneho kognitívneho potenciálu dieťaťa alebo žiaka.....	30
3.7 Skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.....	32
3.8 Zabezpečenie vzdelávania sa vo vyučovacom predmete alebo vo vzdelávacej oblasti vo vyššom ročníku.....	34
3.9 Zabezpečenie osobitných foriem komunikácie dieťaťa so zdravotným postihnutím alebo žiaka so zdravotným postihnutím so školou alebo so školským zariadením.....	36
3.10 Činnosť na podporu sociálneho zaradenia.....	39
3.11 Činnosť na podporu predchádzania ukončenia školskej dochádzky v nižšom ako poslednom ročníku základnej školy alebo strednej školy.....	42
3.12 Špecializované kariérové poradenstvo.....	45
3.13 Zabezpečenie pôsobenia pedagogického asistenta v triede.....	48
3.14 Poskytovanie zdravotnej starostlivosti.....	51
3.15 Zabezpečenie sebaobslužných úkonov v čase výchovno-vzdelávacieho procesu.....	52
3.16 Poskytnutie špeciálnych edukačných publikácií a kompenzačných pomôcok.....	55
3.17 PO zabezpečenie úpravy priestorov školy určených na podporu vnímania a nadobúdanie zručností.....	58
3.18 Odstraňovanie fyzických bariér v priestoroch školy alebo školského zariadenia a organizačných bariér pri výchove a vzdelávaní.....	62
3.19 Zabezpečenie diétného stravovania.....	66
3.20 Prevencia na podporu fyzického zdravia, duševného zdravia a prevencia výskytu rizikového správania.....	67
3.21 Krízová intervencia.....	69

ÚVOD

Slovenská republika (ďalej len „SR“) v máji 2023 zaviedla do regionálneho školstva nový systém podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní. Podporné opatrenia boli zavedené do zákona č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“) novelou č. 182/2023 Z. z. s účinnosťou od 30. mája 2023.

Slovenská republika sa vo viacerých strategických dokumentoch zaviazala k zavedeniu nového modelu podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní. Jedným z dokumentov je aj Plán obnovy a odolnosti SR, konkrétne Komponent 6 Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch Reforma 2 Definícia konceptu špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb detí a žiakov a vypracovanie modelu nárokovateľných podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní, vrátane systému ich financovania. Katalóg podporných opatrení nadväzuje na strategické dokumenty a už spracované podporné metodické dokumenty Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej len „ministerstvo školstva“) ktorými sú:

- *Stratégia inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní;*
- *Prvý akčný plán plnenia Stratégie inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní;*
- *Aplikačná pomôcka Ako byť v škole úspešnejší;*
- *Aplikačná pomôcka na podporu duševného zdravia v školách;*
- *Manuál debarierizácie škôl a školských zariadení;*
- *Metodický materiál desegregácie škôl pre zriaďovateľov a riaditeľov „Spolu v jednej lavici“;*
- *Charakteristiky jednotlivých stupňov podporných úrovní systému poradenstva a prevencie;*
- *Výkonové a obsahové štandardy odborných činností.*

Medzi ciele zavedenia systému podporných opatrení patrí:

- znížiť podiel detí/žiakov, ktorí nedosahujú ani základnú úroveň zručností, znížiť socioekonomický vplyv na vzdelávacie výsledky žiakov a podporiť rovnosť príležitostí vo vzdelávaní;
- zvýšiť podiel detí v predškolskom veku, ktoré sa zúčastňujú na predprimárnom vzdelávaní;
- znížiť mieru predčasného ukončovania školskej dochádzky so špeciálnym zameraním na žiakov so zdravotným a sociálnym znevýhodnením;
- prispôsobenie vzdelávania individuálnym potrebám každého dieťaťa/žiaka.

Systém podporných opatrení má za cieľ, aby deti alebo žiaci čeliaci prekážkam v prístupe k výchove a vzdelávaniu a pri učení sa, dostávali vhodnú podporu cez jednotlivé podporné opatrenia za účelom naplnenia ich vzdelávacieho potenciálu i právo týchto detí/žiacov na inkluzívne vzdelávanie. Prekážkami pri učení sa a v prístupe k vzdelávaniu sú faktory na strane dieťaťa/žiaka (príp. rodinného prostredia a pod.), faktory na strane školy (napríklad existencia fyzických bariér v budove školy), ako aj ich možný dočasný charakter.

Zavedenie nových podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní prispieva k tomu, aby školský systém vedel adresnejšie reagovať na rozmanité individuálne výchovno-vzdelávacie a špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby detí/žiacov a zvyšoval tak šance detí/žiacov na naplnenie ich vzdelávacieho potenciálu a ich úspešnosť nielen vo vzdelávaní, ale aj v živote a v spoločnosti.

Vertikálny model podporných opatrení je založený na posúdení podpory, ktorú dieťa/žiak potrebuje na rozvinutie svojho potenciálu.

Predložený Katalóg podporných opatrení a sprievodné materiály sa vzťahujú k zneniu školského zákona schváleného 9. mája 2023, účinného 1. septembra 2023. V prípade ďalších legislatívnych zmien, ktoré priamo alebo nepriamo súvisia so systémom podporných opatrení, bude Katalóg podporných opatrení aktualizovaný.

Ďalšie špecifiká a financie určuje smernica a metodiky k financovaniu podporných opatrení zverejnené MŠVVaŠ SR na www.podporneopatrenia.minedu.sk.

Aktualizácia bude realizovaná na jeseň 2023 na základe podnetov pri zavádzaní podporných opatrení do praxe, operatívne pri každej zmene právnych predpisov a periodicky s predpokladom raz za dva roky.

1. VERTIKÁLNY MODEL PODPORNÝCH OPATRENÍ

Katalóg podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní popisuje tri typy podporných opatrení v zmysle vertikálneho modelu podporných opatrení v súlade s mierou potrebnej podpory. Z hľadiska identifikovaných potrieb dieťaťa/žiaka vo výchove a vzdelávaní sa môžu dieťaťu/žiakovi poskytovať viaceré podporné opatrenia súčasne v rámci všetkých typov podporných opatrení. Podporné opatrenia možno rozčleniť vertikálnym modelom na:

1. **Všeobecné podporné opatrenia**
2. **Cielené podporné opatrenia**
3. **Špecifické podporné opatrenia**

1. Všeobecné podporné opatrenia

Podporné opatrenia sú poskytované všetkým deťom a žiakom bez rozdielu a **bez nutnosti vyjadrenia** pedagogického zamestnanca, odborného zamestnanca alebo zariadenia poradenstva a prevencie.

Patria sem podporné opatrenia:

- prevencia na podporu fyzického zdravia, duševného zdravia a prevencia výskytu rizikového správania;
- krízová intervencia.

2. Cielené podporné opatrenia

K poskytnutiu podporných opatrení **je potrebné vyjadrenie** pedagogických zamestnancov, odborných zamestnancov školy alebo školského zariadenia alebo vyjadrenie zariadenia poradenstva a prevencie.

Patria sem podporné opatrenia (podľa § 145b ods. 1, písm. a) školského zákona):

- poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní;
- zabezpečenie činností na rozvoj pohybovej schopnosti, zmyslového vnímania, komunikačnej schopnosti, kognitívnej schopnosti, sociálno-komunikačných zručností, emocionality a sebaobsluhy;
- zabezpečenie poskytovania kurzu vyučovacieho jazyka školy alebo inej podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy;
- zabezpečenie doučovania alebo cieleného učenia na dosiahnutie najvyššieho individuálneho kognitívneho potenciálu dieťaťa alebo žiaka;
- činnosť na podporu sociálneho zaradenia;

- činnosť na podporu predchádzania ukončenia školskej dochádzky v nižšom ako poslednom ročníku základnej školy alebo strednej školy;
- poskytovanie zdravotnej starostlivosti;
- zabezpečenie úpravy priestorov školy určených na podporu vnímania a nadobúdanie zručností;
- odstraňovanie fyzických bariér v priestoroch školy alebo školského zariadenia a organizačných bariér pri výchove a vzdelávaní;
- zabezpečenie diétného stravovania.

3. Špecifické podporné opatrenia

K poskytnutiu podporných opatrení **je potrebné vyjadrenie zariadenia poradenstva a prevencie.**

Patria sem podporné opatrenia (podľa § 145b, ods. 1, písm. b) školského zákona):

- poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy obsahu výchovy a vzdelávania a hodnotenia výsledkov dosiahnutých deťmi alebo žiakmi vo výchove a vzdelávaní;
- činnosť na podporu dosahovania školskej spôsobilosti;
- skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia;
- zabezpečenie vzdelávania sa vo vyučovacom predmete alebo vo vzdelávacej oblasti vo vyššom ročníku;
- zabezpečenie osobitných foriem komunikácie dieťaťa so zdravotným postihnutím alebo žiaka so zdravotným postihnutím so školou alebo so školským zariadením;
- špecializované kariérové poradenstvo;
- zabezpečenie pôsobenia pedagogického asistenta v triede;
- zabezpečenie sebaobslužných úkonov podľa osobitného predpisu 80c) v čase výchovno-vzdelávacieho procesu;
- poskytnutie špeciálnych edukačných publikácií a kompenzačných pomôcok.

2. LEGISLATÍVNE VÝCHODISKÁ

Katalóg podporných opatrení špecifikuje podporné opatrenia vo výchove a vzdelávaní podľa § 145a zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“) v znení novely zákona č. 182/2023 Z. z, ktorá bola schválená 9.mája 2023.¹

Podporným opatrením podľa školského zákona je opatrenie poskytované školou alebo školským zariadením potrebné na to, aby sa dieťa alebo žiak mohli plnohodnotne zapájať do výchovy a vzdelávania a rozvíjať svoje vedomosti, zručnosti a schopnosti (§ 145a, ods. 1 školského zákona).

V zmysle § 145a ods. 3 školského zákona katalóg podporných opatrení obsahuje:

- a) názov podporného opatrenia,
- b) opis podporného opatrenia,
- c) cieľovú skupinu podporného opatrenia,
- d) personálne zabezpečenie podporného opatrenia,
- e) formu poskytovania podporného opatrenia,
- f) odporúčaný rozsah podporného opatrenia.

Katalóg podporných opatrení Ministerstvo školstva vedie a zverejňuje na ním určenom webovom sídle (www.podporneopatrenia.minedu.sk).

Podľa školského zákona majú deti/žiaci právo na “inkluzívne vzdelávanie a individuálny prístup rešpektujúci jeho rôzne výchovno-vzdelávacie potreby, schopnosti a možnosti, nadanie a zdravotný stav v rozsahu ustanovenom týmto zákonom” (§ 144, ods. 1, písm. e)).

V školskom zákone v § 155 ods. 6 sa uvádza, že žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa primerane upravujú podmienky na vykonanie externého testovania, pričom tieto podmienky sú bližšie špecifikované vo vyhláske č. 223/2022 Z. z. o základnej škole a vyhláske č. 224/2022 Z. z. o strednej škole a v usmerneniach k prihlasovaniu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktoré pre každý školský rok vydáva právnická osoba poverená ministerstvom školstva monitorovať a hodnotiť kvalitu výchovy a vzdelávania.

Zároveň v zmysle § 12 ods. 3 vyhlásky 223/2022 Z. z. o základnej škole žiak má mať počas externého testovania také úpravy, aké mal počas vzdelávania, t. j. v období pred prihlasovaním na testovanie.

¹ [182/2023 Z.z. - Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa záko... - SLOV-LEX](#)

2.1 Záväzné medzinárodné dokumenty

Všeobecný komentár č. 4 Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím

Prijatie Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím v roku 2006 znamenalo prelom pri úprave minimálnych noriem pre práva osôb so zdravotným postihnutím. Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím je medzinárodná zmluva, ktorá má podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky prednosť pred zákonmi. Zmluvné strany sa v Dohovore Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím zaviazali zabezpečiť a podporovať plné uplatňovanie ľudských práv a základných slobôd pre všetky osoby so zdravotným postihnutím bez akéhokoľvek diskriminovania na základe zdravotného postihnutia.

V zmysle článku 7 *Deti so zdravotným postihnutím* sa zmluvné strany zaviazali prijať aj všetky nevyhnutné opatrenia, ktorými zabezpečia deťom so zdravotným postihnutím plné využívanie všetkých ľudských práv a základných slobôd na rovnakom základe s ostatnými deťmi.

Všeobecný komentár č. 4 Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím prináša detailný popis základných znakov inkluzívneho vzdelávania. V jednom z nich uvádza: „Inkluzívne vzdelávanie predpokladá flexibilné učebné osnovy, ako aj používanie výchovných a učebných metód, ktoré sú prispôsobené rôznym silným stránkam, požiadavkám a štýlom učenia detí, žiakov a študentov. Tento prístup zahŕňa poskytnutie podpory, vykonanie primeraných úprav a včasných zásahov v takej miere, aby všetci žiaci a študenti dokázali naplniť svoj potenciál.“ (Bod 12, písm. c).

Komentár ďalej špecifikuje, že za účelom uplatňovania práva osôb so zdravotným postihnutím na vzdelávanie a zavádzania účinných opatrení individualizovanej podpory (článok 24 ods. 2 písm. e): „sa musí priamo poskytovať primeraná, nepretržitá a personalizovaná podpora. Výbor zdôrazňuje potrebu poskytnúť individualizované vzdelávacie plány, ktoré dokážu určiť primerané úpravy a špecifickú podporu vyžadujúcu jednotlivými žiakmi, vrátane poskytovania kompenzačných pomôcok, špecifických učebných materiálov v alternatívnych/prístupných formátoch, spôsobov a prostriedkov komunikácie, komunikačných pomôcok a pomocných a informačných technológií.“

Katalóg podporných opatrení rešpektuje aj článok 24 Vzdelávanie, ktorý by mal zabezpečovať všetkým deťom/žiakom prístup k vzdelaniu na rovnakom základe s ostatnými, zahŕňajúc všetky stupne a typy vzdelávania od predškolského až po univerzitné a celoživotné vzdelávanie. Vytvára predpoklady, aby sa v zmysle článku 24 bodu 3c) deťom a žiakom so zdravotným postihnutím poskytovalo vzdelávanie v takých jazykoch, spôsoboch, komunikačných formách a s použitím takých prostriedkov komunikácie, ktoré sú najvhodnejšie pre dané dieťa alebo žiaka.

Cieľom je umožniť ich plné a rovnoprávne zapojenie sa do systému výchovy a vzdelávania a do života spoločnosti.

Dohovor o právach dieťaťa

Dohovor o právach dieťaťa zdôrazňuje, že najlepšie záujmy dieťaťa musia byť základom stanovenia politik a ustanovení v oblasti vzdelávania. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami Dohovoru o právach dieťaťa, sa zaviazali zabezpečiť dieťaťu takú ochranu a starostlivosť, aká je nevyhnutná pre jeho blaho, pričom berú ohľad na práva a povinnosti jeho rodičov, zákonných zástupcov alebo iných jednotlivcov právne za neho zodpovedných, a robia pre to všetky potrebné zákonodarné a správne opatrenia (článok 3 ods. 2).

“Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru o právach dieťaťa, uznávajú, že dieťa so zdravotným postihnutím má požívať plný a riadny život v podmienkach zabezpečujúcich dôstojnosť, podporujúcich sebadôveru a umožňujúcich aktívnu účasť dieťaťa v spoločnosti.” Uznávajú “právo postihnutého dieťaťa na osobitnú starostlivosť, v závislosti od rozsahu existujúcich zdrojov podporujú a zabezpečujú oprávnenému dieťaťu a osobám, ktoré sa oň starajú, požadovanú pomoc zodpovedajúcu stavu dieťaťa a situácii rodičov alebo iných osôb, ktoré sa o dieťa starajú” a v súlade s tým “uznávajú osobitné potreby postihnutého dieťaťa sa pomoc poskytuje podľa možnosti bezplatne, s ohľadom na finančné zdroje rodičov alebo iných osôb, ktoré sa o dieťa starajú a ktorá je určená na zabezpečenie účinného prístupu postihnutého dieťaťa k vzdelaniu, profesionálnej príprave, zdravotnej starostlivosti, rehabilitačnej starostlivosti, príprave na zamestnanie a odpočinok, a to spôsobom vedúcim k dosiahnutiu čo najväčšieho zapojenia dieťaťa do spoločnosti a čo najvyššieho stupňa rozvoja jeho osobnosti, vrátane jeho kultúrneho a duchovného rozvoja.” (článok 23 ods. 1, 2, 3)

Charta základných práv Európskej únie (2016/C 202/02)

Právam detí a právam osôb so zdravotným postihnutím sa venuje aj Charta základných práv Európskej únie.

Z Charty základných práv vyplýva, že pri všetkých opatreniach prijatých orgánmi verejnej moci alebo súkromnými inštitúciami, ktoré sa týkajú detí, je potrebné v prvom rade brať do úvahy najlepšie záujmy dieťaťa (článok 24 Práva dieťaťa).

Charta obsahuje aj “právo osôb so zdravotným postihnutím využívať opatrenia, ktoré sú určené na zabezpečenie ich nezávislosti, sociálnej integrácie a integrácie v zamestnaní a účasti na spoločenskom živote” (článok 26 Integrácia osôb so zdravotným postihnutím).

Únia rovnosti: Stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030

Podobne aj v dokumente Európskej komisie Únia rovnosti: Stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030 sa uvádza:

„Osoby so zdravotným postihnutím majú právo na dobré podmienky na pracovisku, nezávislý život, rovnaké príležitosti, ako aj na plnohodnotnú účasť na živote svojej komunity. Každý má právo na život bez prekážok. A je našou povinnosťou, aby sme ako spoločenstvo zabezpečili ich plné zapojenie sa do života spoločnosti na rovnakom základe s ostatnými.“(Únia rovnosti: Stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021-2030)

Zmluva o fungovaní Európskej únie a Charta základných práv Európskej únie poskytujú základ pre boj proti všetkým formám diskriminácie a stanovujú rovnosť za základ politik Európskej únie. Osoby so zdravotným postihnutím však stále čelia značným prekážkam aj v prístupe k vzdelávaniu. Týka sa to aj používania špeciálnych edukačných a kompenzačných pomôcok v procese výchovy a vzdelávania.

Odporúčanie Rady (EÚ) z mája 2019 o vysokokvalitných systémoch vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve (Rada EÚ, 2019)

Odporúčanie Rady Európskej únie je prvým dokumentom svojho druhu so zameraním na zabezpečovanie kvality v predškolskom sektore (pre deti vo veku od 0 do 6 rokov). Prílohou odporúčania je **Rámec kvality EÚ pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve** (tzv. európsky rámec kvality), ktorý môže predstavovať nástroj na tvorbu národných politik a reformných procesov pre európske štáty, aby dokázali rozvíjať a udržiavať kvalitu systému raného vzdelávania a starostlivosti v piatich identifikovaných oblastiach kvality.

Za dôležitý sa považuje prístup všetkých detí ku kvalitnému vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve. V podmienkach predprimárneho vzdelávania je dôraz na vytvorenie podmienok a možností pre vzdelávanie detí so zdravotným znevýhodnením, pre deti sociálne vylúčené i pre deti, ktoré nehovoria vyučovacím jazykom školy. Zdôrazňuje sa spolupráca s rodinami, aby materské školy dokázali porozumieť potrebám i problémom rodín. V odporúčaní sa tiež vyzýva na vytvorenie priaznivého prostredia materských škôl, v ktorých sa deti cítia prijaté bez ohľadu na ich jazyk, kultúru a rodinné prostredie, pretože to prispieva k rozvoju pocitu spolupatričnosti, dôvery rodiny k materskej škole, k zdravému rozvoju detí, k ich úspechu vo vzdelávaní, i pomáha obmedzovať sociálne nerovnosti a znižovať rozdiely v kompetenciách medzi deťmi s rôznym socio-ekonomickým zázemím.

Vyjadrenie na účel poskytnutia podporného opatrenia poskytuje:

ŠKOLA

1. a 2. stupeň podporných úrovní v systéme poradenstva a prevencie:

- učiteľ,
- školský špeciálny pedagóg,
- odborný zamestnanec.

ZARIADENIE PORADENSTVA A PREVENIE

3. a 5. stupeň podporných úrovní v systéme poradenstva a prevencie:

- odborný zamestnanec.

PODPORNÉ OPATRENIE

- a) poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní
- c) zabezpečenie činností na rozvoj pohybovej schopnosti, zmyslového vnímania, komunikačnej schopnosti, kognitívnej schopnosti, sociálno-komunikačných zručností, emocionality a sebaobsluhy
- e) zabezpečenie poskytovania kurzu vyučovacieho jazyka školy alebo inej podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy
- f) zabezpečenie doučovania alebo cieleného učenia na dosiahnutie najvyššieho individuálneho kognitívneho potenciálu dieťaťa alebo žiaka
- j) činnosť na podporu sociálneho zaradenia
- k) činnosť na podporu predchádzania ukončenia školskej dochádzky v nižšom ako poslednom ročníku základnej školy alebo strednej školy
- n) poskytovanie zdravotnej starostlivosti
- q) zabezpečenie úpravy priestorov školy určených na podporu vnímania a nadobúdanie zručností
- r) odstraňovanie fyzických bariér v priestoroch školy alebo školského zariadenia a organizačných bariér pri výchove a vzdelávaní
- s) zabezpečenie diétného stravovania

ZARIADENIE PORADENSTVA A PREVENIE

3. a 5. stupeň podporných úrovní v systéme poradenstva a prevencie:

- odborný zamestnanec.

PODPORNÉ OPATRENIE

- b) poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy obsahu výchovy a vzdelávania a hodnotenia výsledkov dosiahnutých deťmi alebo žiakmi vo výchove a vzdelávaní
- d) činnosť na podporu dosahovania školskej spôsobilosti
- g) skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia
- h) zabezpečenie vzdelávania sa vo vyučovacom predmete alebo vo vzdelávacej oblasti vo vyššom ročníku
- i) zabezpečenie osobitných foriem komunikácie dieťaťa so zdravotným postihnutím alebo žiaka so zdravotným postihnutím so školou alebo so školským zariadením
- l) špecializované kariérové poradenstvo
- m) zabezpečenie pôsobenia pedagogického asistenta v triede
- o) zabezpečenie sebaobslužných úkonov podľa osobitného predpisu(80c) v čase výchovno-vzdelávacieho procesu
- p) poskytnutie špeciálnych edukačných publikácií a kompenzačných pomôcok

BEZ VYJADRENIA

PODPORNÉ OPATRENIE

- t) prevencia na podporu fyzického zdravia, duševného zdravia a prevencia výskytu rizikového správania
- u) krízová intervencia

PODPORNÉ OPATRENIA ZABEZPEČUJE

Podporné opatrenie	S	MŠ/MŠ pre deti so ŠVVP	ZŠ/ZŠ pre žiakov so ŠVVP	ZŠ pre nadaných	SŠ/SŠ pre žiakov so ŠVVP	SŠ pre nadaných	SZ	ŠVZ	ŠVZ	LVS	ZSS	ZPP	CPP
a) poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓			
c) zabezpečenie činností na rozvoj pohybovej schopnosti, zmyslového vnímania, komunikačnej schopnosti, kognitívnej schopnosti, sociálno-komunikačných zručností, emocionality a sebaobsluhy		✓	✓		✓				✓	✓			
e) zabezpečenie poskytovania kurzu vyučovacieho jazyka školy alebo inej podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy		✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓			
f) zabezpečenie doučovania alebo cieľeného učenia na dosiahnutie najvyššieho individuálneho kognitívneho potenciálu dieťaťa alebo žiaka		✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓			
j) činnosť na podporu sociálneho zariadenia; poskytovanie zabezpečuje škola alebo školské zariadenie	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
k) činnosť na podporu predchádzania ukončenia školskej dochádzky v nižšom ako poslednom ročníku základnej školy alebo strednej školy			✓	✓	✓	✓			✓	✓		✓	✓
n) poskytovanie zdravotnej starostlivosti		✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓			
q) zabezpečenie úpravy priestorov školy určených na podporu vnímania a nadobúdanie zručností	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓			
r) odstraňovanie fyzických bariér v priestoroch školy alebo školského zariadenia a organizačných bariér pri výchove a vzdelávaní	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
s) zabezpečenie diétného stravovania											✓		

Podporné opatrenie	S	MŠ/MŠ pre deti so ŠVVP	ZŠ/ZŠ pre žiakov so ŠVVP	ZŠ pre nadaných	SŠ/SŠ pre žiakov so ŠVVP	SŠ pre nadaných	SZ	ŠVZ	ŠVZ	LVS	ZSS	ZPP	CPP
b) poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy obsahu výchovy a vzdelávania a hodnotenia výsledkov dosiahnutých deťmi alebo žiakmi vo výchove a vzdelávaní	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓			
d) činnosť na podporu dosahovania školskej spôsobilosti		✓								✓		✓	✓
g) skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
h) zabezpečenie vzdelávania sa vo vyučovacom predmete alebo vo vzdelávacej oblasti vo vyššom ročníku			✓*	✓	✓**	✓							
i) zabezpečenie osobitných foriem komunikácie dieťaťa so zdravotným postihnutím alebo žiaka so zdravotným postihnutím so školou alebo so školským zariadením	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
l) špecializované kariérové poradenstvo			✓	✓	✓	✓						✓	✓
m) zabezpečenie pôsobenia pedagogického asistenta v triede		✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓			
o) zabezpečenie sebaobslužných úkonov podľa osobitného predpisu 80c) v čase výchovno-vzdelávacieho procesu	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
p) poskytnutie špeciálnych edukačných publikácií a kompenzačných pomôcok		✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓			

Podporné opatrenie	S	MŠ/MŠ pre deti so ŠVVP	ZŠ/ZŠ pre žiakov so ŠVVP	ZŠ pre nadaných	SŠ/SŠ pre žiakov so ŠVVP	SŠ pre nadaných	SZ	ŠVZ	ŠVZ	LVS	ZSS	ZPP	CPP
t) prevencia na podporu fyzického zdravia, duševného zdravia a prevencia výskytu rizikového správania	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
u) krízová intervencia		✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓			✓

- Legenda**
- S - škola
 - MŠ - materská škola
 - MŠ pre deti so ŠVVP - materská škola pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami
 - ZŠ - základná škola
 - ZŠ pre žiakov so ŠVVP - základná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami
 - ZŠ pre nadaných - základná škola pre nadaných žiakov
 - SŠ - stredná škola
 - SŠ pre žiakov so ŠVVP - stredná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami
 - SŠ pre nadaných - stredná škola pre nadaných žiakov
 - SZ - školské zariadenie
 - ŠVZ - školské výchovno-vzdelávacie zariadenie
 - ŠVZ - špeciálne výchovné zariadenia
 - LVS - liečebno-výchovné sanatórium
 - ZSS - zariadenie školského stravovania
 - ZPP - zariadenie poradenstva a prevencie
 - CPP - centrá poradenstva a prevencie
 - *Okrem ZŠ pre žiakov so ŠVVP
 - **Okrem SŠ pre žiakov so ŠVVP

ŠKOLA - v zmysle § 27 ods. 2 školského zákona to sú:

- materská škola,
- základná škola,
- gymnázium,
- stredná odborná škola,
- stredná športová škola,
- škola umeleckého priemyslu,
- konzervatórium,
- školy pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- základná umelecká škola,
- jazyková škola.

ŠKOLSKÉ ZARIADENIE – v zmysle § 112 ods. 1 školského zákona to sú:

- školské výchovno-vzdelávacie zariadenia (podľa § 113 školského zákona)
 - a. školský klub detí,
 - b. centrum voľného času,
 - c. školský internát;
- špeciálne výchovné zariadenia (podľa § 120 školského zákona)
 - a. diagnostické centrum,
 - b. reedukačné centrum,
 - c. liečebno-výchovné sanatórium;
- zariadenia poradenstva a prevencie (podľa § 130 ods. 4 školského zákona)
 - a. centrum poradenstva a prevencie,
 - b. špecializované centrum poradenstva a prevencie;
- školské účelové zariadenia (podľa § 137 školského zákona)
 - a. škola v prírode,
 - b. zariadenia školského stravovania,
 - c. stredisko služieb škole.

3. PODPORNÉ OPATRENIA

Dieťa/žiak má právo na poskytnutie podporného opatrenia (ďalej len „PO“) uvedeného vo vyjadrení.²

3.1 Poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní

Opis podporného opatrenia

PO *Poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní* je cieleňé na poskytnutie individualizovanej podpory a prispôsobenia vyučovania, s cieľom zabezpečenia optimálneho prostredia pre výchovu a vzdelávanie a rozvoj každého žiaka. Sprievodný materiál reflektuje právo žiaka na inkluzívnu výchovu a vzdelávanie a individuálny prístup rešpektujúci jeho rozmanité výchovno-vzdelávacie potreby, schopnosti a možnosti, nadanie a zdravotný stav.

PO *Poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní*, je členené na základe možných vývinových a psychosociálnych oslabení žiaka. Oslabením sa rozumie znížená schopnosť, zručnosť alebo funkčnosť napríklad vykonávať pohyb, sústrediť sa, zmyslovo prijímať a spracúvať informácie a podobne. Oslabenie môže byť zapríčinené trvalými alebo dočasnými zmenami vo vývine žiaka ale aj vplyvom traumy, či nepriaznivej a ťažkej životnej situácie. Dané oslabenie môže mať dočasný, alebo trvalý charakter.

Jednotlivé „oslabenia“ sú diferencované do oblastí:

- pohybových schopností,
- zmyslového vnímania,
- kognitívnych schopností a exekutívnych funkcií,
- komunikačnej schopnosti, jazyka a reči,
- sociálno-komunikačných zručností,
- emocionality,
- sebaobsluhy a autonómie.

PO *Poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní* podľa § 145a školského zákona, ods. 2, písm. a), vyžaduje dôkladnú identifikáciu a porozumenie jednotlivých potrieb, schopností a vývinových špecifik žiakov, čo sa reflektuje do zvýšených požiadaviek a nárokov na spoluprácu medzi pedagogickými zamestnancami (učiteľmi, vychovávateľmi, pedagogickými asistentmi), školským podporným

² § 145b ods. 6 školského zákona

tímom, rodinami, zákonnými zástupcami, zamestnancami zariadenia poradenstva a prevencie a inými relevantnými zainteresovanými stranami.

Hlavným cieľom podporného opatrenia je:

- poskytovať individualizovanú podporu a prispôbenie vyučovania, s cieľom zabezpečenia optimálneho prostredia pre výchovu a vzdelávanie a rozvoj každého žiaka;
- zabezpečiť, aby sa všetci žiaci cítili prijatí, podporovaní a aby sa im poskytla primeraná príležitosť rozvíjať svoj maximálny potenciál;
- reflektovať právo žiaka na inkluzívnu výchovu a vzdelávanie a individuálny prístup rešpektujúci jeho rozmanité výchovno-vzdelávacie potreby, schopnosti a možnosti, nadanie a zdravotný stav;
- prispievať k vytvoreniu takého prostredia, ktoré podporuje rozvoj, výchovu a vzdelávanie každého žiaka, rešpektuje jedinečnosť žiaka a prispôbuje sa jeho potrebám.

Sprievodný materiál s bližšími informáciami k podpornému opatreniu je dostupný tu [27386.pdf \(minedu.sk\)](#)

Odporúčané sú ďalšie súvisiace materiály vydané NIVaM:

- Intervencie (Činnosti na rozvoj pohybovej schopnosti, zmyslového vnímania, komunikačnej schopnosti, kognitívnej schopnosti, sociálno-komunikačných zručností, emocionality a sebaobsluhy) [27424.pdf \(minedu.sk\)](#)
- Poskytovanie špeciálnych edukačných publikácií a kompenzačných pomôcok. [27530.pdf \(minedu.sk\)](#)

Cieľová skupina podporného opatrenia

Cieľovou skupinou sú žiaci s krátkodobým alebo dlhodobým oslabením v oblasti pohybových schopností, zmyslového vnímania, kognitívnych schopností a exekutívnych funkcií, v oblasti komunikačnej schopnosti, jazyka a reči, sociálno-komunikačných zručností, emocionality a sebaobsluhy a autonómie.

Všeobecne platné princípy a prístupy inkluzívneho vzdelávania sa uplatňujú v primárnom, nižšom sekundárnom a sekundárnom vzdelávaní. Jednotlivé inkluzívne princípy a prístupy je však možné uplatňovať aj v predprimárnom vzdelávaní, primerane a s ohľadom na špecifiká predškolského veku.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. a) školského zákona):

- škola,
- školské výchovno-vzdelávacie zariadenie alebo
- špeciálne výchovné zariadenia.

Podporné opatrenie poskytuje pedagogický zamestnanec v kategórii **učiteľ** alebo **pedagogický asistent** alebo pedagogický zamestnanec v kategórii **vychovávateľ v špeciálnom výchovnom zariadení**.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Podporné opatrenie sa realizuje individuálne, podľa potrieb žiaka v rámci výchovno-vzdelávacej činnosti. Ak si to vyžaduje situácia po uvážení sa podporné opatrenie môže realizovať skupinovou formou s prihliadnutím na potreby konkrétneho žiaka (napr. v prípade žiaka s oslabením v oblasti sociálnych zručností).

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah podporného opatrenia sa poskytuje podľa individuálnych potrieb žiaka na základe vyjadrenia pedagogického zamestnanca v kategórii učiteľ alebo školský špeciálny pedagóg, vyjadrenia odborného zamestnanca školy alebo vyjadrenia zariadenia poradenstva a prevencie.

3.2 Poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy obsahu výchovy a vzdelávania a hodnotenia výsledkov dosiahnutých deťmi alebo žiakmi vo výchove a vzdelávaní

Opis podporného opatrenia

Cieľom podporného opatrenia zameraného na poskytovanie výchovy, vzdelávania a hodnotenia výsledkov dosiahnutých deťmi alebo žiakmi vo výchove a vzdelávaní je individuálne podporiť a prispôbiť vyučovanie. Sprievodný materiál, ktorý je súčasťou tohto opatrenia, kladie dôraz na právo žiaka na výchovu a vzdelávanie, rešpektujúce jeho individuálne potreby, schopnosti, nadanie a zdravotný stav.

Podporné opatrenie sa zakladá na § 145a ods. 2 písm. b) školského zákona, vyžaduje dôkladnú identifikáciu a pochopenie potrieb, schopností a vývinových špecifík jednotlivých žiakov. Spolupráca medzi pedagogickými zamestnancami, školským podporným tímom, rodinami, zákonnými zástupcami, zamestnancami zariadenia poradenstva a prevencie a ďalšími relevantnými zainteresovanými stranami je nevyhnutná.

Úpravy obsahu výchovy a vzdelávania sú zámerne a systematicky navrhované na podporu a rozvoj žiakov, pričom ich cieľom je posilniť a podporovať schopnosti žiakov. Hodnotenie dosiahnutých výsledkov je nástrojom, ktorý motivuje žiakov k sebahodnoteniu a zlepšeniu výkonu. Sprievodný materiál zdôrazňuje možnosti prispôsobenia hodnotenia, s cieľom podpory schopností žiakov, ich komplexného rozvoja a zároveň zapojenia do výchovno- vzdelávacieho procesu.

PO *Poskytovanie výchovy a vzdelávania obsahu výchovy a vzdelávania a hodnotenia výsledkov dosiahnutých deťmi alebo žiakmi vo výchove a vzdelávaní*, je členené na základe možných

vývinových a psychosociálnych oslabení žiaka. Oslabením sa rozumie znížená schopnosť, zručnosť alebo funkčnosť napríklad vykonávať pohyb, sústrediť sa, zmyslovo prijímať a spracúvať informácie a podobne. Oslabenie môže byť zapríčinené trvalými alebo dočasnými zmenami vo vývine žiaka ale aj vplyvom traumy či nepriaznivej a ťažkej životnej situácie. Dané oslabenie môže mať pritom dočasný alebo aj trvalý charakter.

Jednotlivé "oslabenia" sú diferencované do oblastí:

- pohybových schopností,
- zmyslového vnímania,
- kognitívnych schopností a exekutívnych funkcií,
- komunikačnej schopnosti, jazyka a reči,
- sociálno-komunikačných zručností,
- emocionality,
- sebaobsluhy a autonómie.

Hodnotenie dosiahnutých výsledkov v edukačnom procese je nástrojom, ktorým žiaka prirodzene motivujeme k sebahodnoteniu, ale aj k vyššiemu výkonu. Sprievodný materiál poukazuje na možnosti prispôsobenia hodnotenia tak, aby bolo žiakom umožnené rozvíjať ich schopnosti, zručnosti a celú osobnosť a zároveň sa cítili podporovaní a zapojení do výchovno-vzdelávacieho procesu. Hodnotenie je zakotvené v školskom zákone a škola má systém hodnotenia uvedený v školskom vzdelávacom programe.

Hlavným cieľom podporného opatrenia je:

- poskytovať individualizovanú podporu a prispôsobenie vyučovania, s cieľom zabezpečenia optimálneho prostredia pre výchovu a vzdelávanie a rozvoj každého žiaka;
- zabezpečiť, aby sa všetci žiaci cítili prijatí, podporovaní a aby sa im poskytla primeraná príležitosť rozvíjať svoj maximálny potenciál;
- reflektovať právo žiaka na inkluzívnu výchovu a vzdelávanie a individuálny prístup rešpektujúci jeho rozmanité výchovno-vzdelávacie potreby, schopnosti a možnosti, nadanie a zdravotný stav;
- prispievať k vytvoreniu takého prostredia, ktoré podporuje rozvoj, výchovu a vzdelávanie každého žiaka, rešpektuje jedinečnosť žiaka a prispôsobuje sa jeho potrebám.

Sprievodný materiál s bližšími informáciami k podpornému opatreniu je dostupný tu [27386.pdf \(minedu.sk\)](#).

Odporúčané sú ďalšie súvisiace materiály vydané NIVaM:

- Intervencie (Činnosti na rozvoj pohybovej schopnosti, zmyslového vnímania, komunikačnej schopnosti, kognitívnej schopnosti, sociálno-komunikačných zručností, emocionality a sebaobsluhy). [27424.pdf \(minedu.sk\)](#)
- Poskytovanie špeciálnych edukačných publikácií a kompenzačných pomôcok. [27530.pdf \(minedu.sk\)](#)

Cieľová skupina podporného opatrenia

Cieľovou skupinou sú žiaci s krátkodobým alebo dlhodobým oslabením v oblasti pohybových schopností, zmyslového vnímania, kognitívnych schopností a exekutívnych funkcií, v oblasti komunikačnej schopnosti, jazyka a reči, sociálno-komunikačných zručností, emocionality a sebaobsluhy a autonómie.

Všeobecne platné princípy a prístupy inkluzívneho vzdelávania sa uplatňujú v primárnom, nižšom sekundárnom a sekundárnom vzdelávaní. Jednotlivé inkluzívne princípy a prístupy je však možné uplatňovať aj v predprimárnom vzdelávaní, primerane a s ohľadom na špecifiká predškolského veku.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. b) školského zákona):

- škola,
- školské výchovno-vzdelávacie zariadenie alebo
- špeciálne výchovné zariadenia.

Podporné opatrenie poskytuje pedagogický zamestnanec v kategórii **učiteľ** alebo **pedagogický asistent** alebo pedagogický zamestnanec v kategórii **vychovávateľ v špeciálnom výchovnom zariadení**.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Podporné opatrenie sa realizuje individuálne, podľa potrieb žiaka v rámci výchovno-vzdelávacej činnosti. Ak si to vyžaduje situácia po uvážení sa podporné opatrenie môže realizovať skupinovou formou s prihliadnutím na potreby konkrétneho žiaka (napr. pri hodnotení žiaka v rámci skupinovej práce).

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah podporného opatrenia sa poskytuje podľa individuálnych potrieb žiaka na základe vyjadrenia zariadenia poradenstva a prevencie.

PO je zamerané na úpravy obsahu v zmysle individualizácie, flexibility, motivačného charakteru pre žiaka a možnosti alternatív pre potreby každého žiaka. Miera redukcie obsahu vzdelávania je uvedená v IVP konkrétneho žiaka.

3.3 Zabezpečenie činností na rozvoj pohybovej schopnosti, zmyslového vnímania, komunikačnej schopnosti, kognitívnej schopnosti, sociálno-komunikačných zručností, emocionality a sebaobsluhy

Opis podporného opatrenia

Podporné opatrenie sa zameriava na zmierňovanie alebo odstraňovanie prekážok dieťaťa/žiaka vo výchove a vzdelávaní s cieľom zabezpečiť rozvoj jeho schopností alebo osobnosti a dosiahnutie primeraného stupňa vzdelania prostredníctvom intervencií.

Podporné opatrenie môže byť chápané ako súbor špecificky zameraných výchovno-vzdelávacích činností a odborne poskytovaných aktivít rešpektujúcich potreby detí/žiakov v školách a školských zariadeniach v nasledovných oblastiach:

1. Rozvoj a podpora pohybových schopností
2. Rozvoj a podpora zmyslového vnímania
3. Rozvoj a podpora kognitívnych schopností
4. Rozvoj a podpora komunikačnej schopnosti
5. Rozvoj a podpora sociálno-komunikačných zručností
6. Rozvoj a podpora emocionality
7. Rozvoj a podpora sebaobsluhy

Podporné opatrenie sa môže zameriavať na rozvoj a podporu jednej z uvedených oblastí alebo na rozvoj a podporu viacerých oblastí súčasne.

Toto podporné opatrenie sa v školách a školských zariadeniach môže vykonávať v rámci činností podpornej úrovne prvého až piateho stupňa podľa § 145a ods. 2 písm. c). Činnosti podpornej úrovne prvého stupňa vykonáva pedagogický zamestnanec, odborný zamestnanec školy a/alebo školský podporný tím. Do činnosti podpornej úrovne prvého stupňa patrí **pedagogická intervencia**. Činnosti podpornej úrovne druhého stupňa vykonáva školský špeciálny pedagóg a/alebo odborný zamestnanec školy v spolupráci s centrom poradenstva a prevencie. Do činností podpornej úrovne druhého stupňa patrí **intervencia** (§ 131 školského zákona). Intervencie sú integrálnou súčasťou vzdelávacieho programu, podľa ktorého sa uskutočňuje vzdelávanie dieťaťa/žiaka v škole alebo v školskom zariadení.

ROZVOJ A PODPORA POHYBOVÝCH SCHOPNOSTÍ

Podporné opatrenie sa zameriava na rozvoj pohybovej samostatnosti a fyzickej zdatnosti dieťaťa/žiaka. Jeho súčasťou je okrem stimulácie pohybu aj relaxácia a regenerácia preťažených súčastí pohybového aparátu. Aktivity a činnosti sú spravidla zamerané na oblasť psychomotoriky, motility, mobility a hrubej motoriky (pohyby veľkých svalových skupín, lokomócia, orientácia v priestore, ...), jemnej motoriky – ktorej súčasťou je aj grafomotorika, logomotorika, mimika, oromotorika, vizuomotorika a senzomotorika.

Podporné opatrenie smeruje k deťom/žiakom s oslabením a narušením v oblasti motoriky, pohybovej samostatnosti a fyzickej zdatnosti.

ROZVOJ A PODPORA ZMYSLOVÉHO VNÍMANIA

Podporné opatrenie je zamerané na stimuláciu vývinu zmyslového vnímania dieťaťa/žiaka, ale aj elimináciu možných bariér v percepcii a kompenzáciu dôsledkov bariér spojených so zmyslovým vnímaním. Aktivity a činnosti sú spravidla zamerané na rozvoj a podporu konkrétnych zmyslových funkcií – zrakového vnímania, hmatového vnímania, sluchového vnímania, čuchového a chuťového vnímania, vestibulárneho vnímania a propiocepce.

Podporné opatrenie môže byť v prípade potreby poskytnuté všetkým bez rozdielu – ako pre zdravé deti/žiacov, tak aj pre všetkých jednotlivcov s deficitmi v zrakovom, sluchovom, hmatovom, čuchovom, chuťovom alebo vestibulárnom vnímaní alebo propiocepzii vrátane detí/žiacov s PAS či s viacnásobným postihnutím.

ROZVOJ A PODPORA KOMUNIKAČNEJ SCHOPNOSTI

Podporné opatrenie je zamerané na systematický rozvoj a podporu reči, jazyka a komunikácie dieťaťa/žiaka s identifikovanou špeciálnou výchovno-vzdelávacou potrebou vo všetkých zložkách jazykových spôsobilostí - v hovorenej reči, v písanej reči a čítanej reči. Aktivity/činnosti zamerané na rozvoj a podporu komunikačnej schopnosti – rozvoj a podporu reči, jazyka a komunikácie sa realizujú spravidla v rámci špecifických vyučovacích predmetov alebo individuálne.

Podporné opatrenie môže byť poskytované deťom/žiakom s narušenou komunikačnou schopnosťou, s vývinovými poruchami učenia, ale aj deťom/žiakom, ktorí majú krátkodobé, resp. prechodné poruchy jazyka, reči a/alebo komunikácie.

ROZVOJ A PODPORA KOGNITÍVNYCH SCHOPNOSTÍ

Podporné opatrenie je zamerané na systematický rozvoj a podporu kognitívnych a exekutívnych funkcií detí/žiacov. Obsahovo sa spravidla zameriava na jednu alebo viac z nasledovných oblastí: pamäť, myslenie, pozornosť, schopnosť riešiť problémy, usudzovanie, porozumenie a používanie reči, plánovanie, organizovanie, predstavivosť či priestorovú orientáciu.

Podporné opatrenie môže byť poskytované deťom/žiakom, u ktorých sa zvyšujú nároky na podporu v danej oblasti alebo v jej jednotlivých častiach, napríklad deťom/žiakom s mentálnym postihnutím, viacnásobným postihnutím, ale aj zmyslovým postihnutím a i.

ROZVOJ A PODPORA SOCIÁLNO-KOMUNIKAČNÝCH ZRUČNOSTÍ

Podporné opatrenie je zamerané na zapojenie sa dieťaťa/žiaka v čo najväčšej možnej miere do sociálneho prostredia rovesníkov a iných sociálnych skupín a úspešne v nich naplňať svoje sociálne roly. V rámci opatrenia môžu byť poskytované činnosti/aktivity na stimuláciu sociálnej interakcie dieťaťa/žiaka, podporu a rozvíjanie vzťahov, stimuláciu sociálno-emocionálneho vývinu, praktické používanie komunikačného správania, tréning sociálno-komunikačných zručností, osvojovanie si sociálne prijateľného a prosociálneho správania, korekciu problémového správania, asertívne riešenie konfliktných a záťažových situácií, prácu s kolektívom triedy a pod. Podporné opatrenie môže byť poskytované deťom/žiakom, u ktorých

sa vyskytujú zvýšené nároky na podporu v danej oblasti, ktoré môžu vyplývať z ich zdravotného znevýhodnenia, napríklad z poruchy autistického spektra (ďalej len PAS), z poruchy aktivity a pozornosti, z poruchy správania a iných, ale aj napríklad intelektového nadania.

ROZVOJ A PODPORA EMOCIONALITY

Podporné opatrenie je zamerané na rozvoj emocionality a sociálnych zručností detí/žiakov a má viesť k zlepšeniu nielen v oblasti emocionálnej inteligencie, ale prispievať aj k psychickej pohode, zvýšeniu kvality osobných vzťahov, čo v školskom prostredí vplýva aj na výkon v akademickej oblasti. Aktivity a činnosti môžu byť smerované na stimuláciu rozvoja emocionality, identifikáciu vlastných emócií a ich príčin, uvedomovanie si rozdielov medzi emóciami, myšlienkami a činmi, sebaovládanie (prejavovanie emócií spoločensky žiaducim spôsobom, regulácia emócií a správania sa, schopnosť spracovať negatívne emócie, schopnosť spracovať vlastné pohnútky, vnútorná motivácia, schopnosť utvárať si pozitívne ciele), vnímanie emócií druhých ľudí, sociálne uvedomenie (empatia, súcit, schopnosť kooperácie), seba prijatie a podporu budovania pozitívneho sebaobrazu, aplikáciu komplexných programov podporujúcich emocionálne zdravie detí/žiakov.

Podporné opatrenie môže byť poskytované deťom a žiakom, u ktorých sa vyskytujú zvýšené nároky na podporu v danej oblasti, ktoré môžu vyplývať z ich zdravotného znevýhodnenia, aktuálneho zdravotného stavu, nadania, či sociálnych podmienok.

ROZVOJ A PODPORA SEBAOBSLUHY

Podporné opatrenie je zamerané na čo najväčší možný rozvoj sebaobslužných činností a rozvoj autonómie dieťaťa/žiaka. Aktivity a činnosti môžu zahŕňať starostlivosť o vlastné telo – osobnú hygienu, obliekanie a starostlivosť o odevy a obuv, stravovanie vrátane prípravy jedla a udržiavania poriadku v kuchyni, nakupovanie, celkovú údržbu domácnosti a pod. Deti/žiakov, ktorí nie sú schopní realizovať sebaobslužné činnosti nezávisle a samostatne, zapájame do činnosti a aktivít podľa ich možností a vykonávajú aspoň tie aktivity/činnosti, ktoré im ich zdravotné znevýhodnenie alebo ich stav umožňuje.

Podporné opatrenie môže byť poskytované deťom/žiakom s chorobou a zdravotným oslabením, dlhodobo hospitalizovaným deťom/žiakom, dlhodobo pripútaným na lôžko z dôvodu závažnej choroby a pod.

Sprievodný materiál Intervencie s bližšími informáciami k podpornému opatreniu je dostupný tu [27424.pdf \(minedu.sk\)](#)

Cieľová skupina podporného opatrenia

Všetky deti a žiaci podľa potreby, stavu identifikovaných ťažkostí alebo oslabení.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. c) školského zákona):

- materská škola,
- materská škola pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- základná škola,
- základná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- stredná škola,
- stredná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo
- špeciálne výchovné zariadenie.

V rámci podporného opatrenia môžu spolupracovať pedagogickí zamestnanci, odborní zamestnanci, školský podporný tím.

Podporné opatrenie poskytuje školský špeciálny pedagóg a odborní zamestnanci školy alebo špeciálneho výchovného zariadenia.

V školách pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vykonávajú činnosti aj pedagogickí zamestnanci.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Podporné opatrenie sa môže poskytovať rôznymi formami:

- individuálne alebo aj skupinovo;
- v triede dieťaťa alebo žiaka alebo aj mimo nej;
- mimo svojej kmeňovej triedy a/alebo školy (v inej triede, v špeciálnej triede, v inej škole, v škole pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami);
- môže byť integrálnou súčasťou kombinovaných foriem výučby dieťaťa alebo žiaka;
- môže prebiehať aj vo výučbe špecifického vyučovacieho predmetu;
- v materských školách môže byť začleňované do všetkých foriem denných činností, v rámci intervencií môžu v rôznych kombináciách spolupracovať pedagogickí, odborní zamestnanci školy a školský podporný tím.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah podporného opatrenia je podľa individuálnych potrieb dieťaťa/žiaka na základe vyjadrenia pedagogického zamestnanca, odborného zamestnanca alebo školského podporného tímu.

3.4 Činnosť na podporu dosahovania školskej spôsobilosti

Opis podporného opatrenia

Podporné opatrenie sa zameriava na systematické rozvíjanie spôsobilostí dieťaťa, ktoré majú priamy vplyv na dosiahnutie jeho školskej spôsobilosti. Činnosť v rámci podporného opatrenia sa realizuje v rámci školského vzdelávacieho programu školy/výchovného programu zariadenia, podľa ktorého sa uskutočňuje predprimárne vzdelávanie dieťaťa. Podporné opatrenie je zahrnuté do individuálneho vzdelávacieho programu dieťaťa, ak to odporučí príslušné zariadenie poradenstva a prevencie. Podporné opatrenie je možné realizovať rozvíjajúcimi činnosťami aj programami, ktoré môžu byť zamerané na ktorúkoľvek oblasť vývinu dieťaťa, ktorá je vo vzťahu k dosiahnutiu školskej spôsobilosti relevantná (sociálna a emocionálna oblasť, hrubá motorika, psychomotorika, jemná motorika, grafomotorika, vizuomotorická koordinácia, jazyk a reč, sluchové vnímanie, zrakové vnímanie, pozornosť, predstavivosť, pamäť, myslenie a iné).

Činnosti v rámci podporného opatrenia sú spravidla zamerané na:

- **rozvíjanie spôsobilostí dieťaťa pre neskoršie učenie sa čítať a písať** analyticko-syntetickou metódou v 1. ročníku (prípadne v úvodnom alebo prípravnom ročníku) základnej školy/základnej školy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením za súčasnej podpory predčitateľskej gramotnosti a záujmov dieťaťa (napr. činnosti zamerané na porozumenie hovorenej a písanej reči, spoločné čítanie kníh sprevádzané dialógom o prečítanom texte, rozprávanie dieťaťa o počúvaných príbehoch, o prežitej skúsenosti, podľa obrázkových schém, aktívne počúvanie príbehu, rozprávky, kladenie otázok, vysvetľovanie vlastných postrehov, predstáv a názorov dieťaťa, rozvíjanie fonologických schopností a grafomotorických zručností);
- **rozvíjanie spôsobilostí dieťaťa pre neskoršie učenie sa počítat'** v 1. ročníku (prípadne v úvodnom alebo prípravnom ročníku) základnej školy/základnej školy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením za súčasnej podpory matematického myslenia dieťaťa pri riešení situácií z bežného života (napr. činnosti zamerané na počítanie, porovnávanie, triedenie, priradovanie, usporiadanie, posudzovanie, zostrojovanie, či plánovanie);
- **rozvíjanie sociálnych zručností a emocionality** pre adaptáciu a plnenie školských povinností v 1. ročníku (prípadne v úvodnom alebo prípravnom ročníku) základnej školy/základnej školy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením za súčasnej podpory prosociálneho správania (napr. činnosti zamerané na tvorenie pravidiel, skupinovú spoluprácu, sebareguláciu, či zdvorilú komunikáciu).

Činnosti na podporu dosahovania školskej spôsobilosti sú integrálnou súčasťou výchovno-vzdelávacej činnosti, v rámci ktorej je uplatňovaný diferencovaný prístup a individuálny prístup k dieťaťu. Využívajú sa príležitosti na zaradovanie čítania s dieťaťom, hier so slovami a iných aktivít v rôznych časových úsekoch počas dňa, aby prirodzene sledovali tému a zameranie vzdelávacích aktivít. Pri plánovaní a realizácii aktivít sa dbá na ich hrový charakter, neustále

je sledovaná motivácia a záujem dieťaťa v snahe vyhnúť sa drilu a formálnemu tréningu, ktorý môže negatívnym spôsobom ovplyvniť vnútornú motiváciu a neskoršie vzdelávacie úspechy dieťaťa.

Prostredie materskej školy je podnetné z hľadiska dostatočných príležitostí na komunikáciu a na možnosti výberu kníh rôznych žánrov, ktoré sú pre dieťa zaujímavé a tematicky príťažlivé. Využívajú sa rozmanité metodické materiály, didaktické hry, hračky, pomôcky a edukačné publikácie určené pre predškolský vek zamerané na podporu jazykových schopností a ostatných oblastí vývinu dieťaťa. Zaradovanie pracovných listov s jednoduchými grafomotorickými prvkami podľa individuálnych potrieb dieťaťa, vzpriamené sedenie, správny úchop a primeraný prítlak ceruzky na papier sa realizuje s ohľadom na komplexný prístup k dieťaťu (hrubá motorika, jemná motorika, koordinácia oko - ruka a pod.).

Sprievodný materiál *Činnosť na podporu dosahovania školskej spôsobilosti* s bližšími informáciami k podpornému opatreniu je dostupný tu [27266.pdf \(minedu.sk\)](#)

Odporúčané sú ďalšie súvisiace materiály vydané NIVaM (pôvodne Štátnym pedagogickým ústavom):

- *Povinné predprimárne vzdelávanie: sprievodca cieľmi a obsahom* (2021) [sprievodca-cielmi-obsahom.pdf \(statpedu.sk\)](#)
- *Dieťa s rizikovým vývinom: možnosti kompenzačnej podpory v predškolskom vzdelávaní* (2022) [spu-dieta-rizikovym-vyvinom-web-final.pdf \(statpedu.sk\)](#)
- Sprievodný materiál *Intervencie (Činnosti na rozvoj pohybovej schopnosti, zmyslového vnímania, komunikačnej schopnosti, kognitívnej schopnosti, sociálno-komunikačných zručností, emocionality a sebaobsluhy)*. [27424.pdf \(minedu.sk\)](#)

Cielová skupina podporného opatrenia

Poskytuje sa deťom so zdravotným znevýhodnením, deťom zo sociálne znevýhodneného prostredia (podľa § 2 písm. j) až o) školského zákona) a deťom, ktorých zdravotný stav, sociálne podmienky, jazykové schopnosti, nadanie, správanie, kognitívne schopnosti, motivácia, emocionalita, tvorivosť alebo zručnosti vyžadujú poskytnutie podporného opatrenia určeného diagnostikou v zariadeniach poradenstva a prevencie (podľa § 2 písm. i) školského zákona) a zároveň sú to deti, ktoré:

- **plnia povinné predprimárne vzdelávanie**, alebo
- **pokračujú v plnení povinného predprimárneho vzdelávania**.

Pri podpore dieťaťa so zdravotným znevýhodnením sa postupuje v zmysle sprievodného materiálu *Intervencie*. [27424.pdf \(minedu.sk\)](#)

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. d) školského zákona):

- materská škola,
- materská škola pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- zariadenie poradenstva a prevencie alebo
- liečebno-výchovné sanatórium.

Podporné opatrenie poskytuje **pedagogický zamestnanec v kategórii učiteľ** alebo **pedagogický zamestnanec v kategórii vychovávateľ** v liečebno-výchovnom sanatóriu.

Podporu pri dosahovaní školskej spôsobilosti poskytuje podľa podmienok školy/školského zariadenia aj **školský špeciálny pedagóg** a **odborní zamestnanci** (môžu pritom postupovať v zmysle sprievodného materiálu k podpornému opatreniu Intervencie, ktorý je vypracovaný pre potreby podporného opatrenia podľa § 145a ods. 2 písm. c) školského zákona, ktorým je zabezpečenie činností na rozvoj pohybovej schopnosti, zmyslového vnímania, komunikačnej schopnosti, kognitívnej schopnosti, sociálno-komunikačných zručností, emocionality a sebaobsluhy).

Podľa potreby dieťaťa môže škola alebo školské zariadenie zabezpečiť uvedené podporné opatrenie v spolupráci so zariadením poradenstva a prevencie. Zabezpečenie podporného opatrenia v zariadení poradenstva a prevencie si určí príslušné zariadenie poradenstva a prevencie.

Realizácia podporného opatrenia prebieha v aktívnej spolupráci pedagogických zamestnancov s odbornými zamestnancami a so zákonnými zástupcami dieťaťa.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Činnosti na podporu školskej spôsobilosti môžu rozvíjať jednu konkrétnu oblasť vývinu, alebo môžu integrovane rozvíjať niekoľko oblastí súčasne formou:

- **skupinovou** - napr. rozdelenie detí s porovnateľnou úrovňou spôsobilostí do skupín, s porovnateľnou úrovňou náročnosti úloh, s rôznou úrovňou spôsobilostí detí a s rôznou náročnosťou úloh a i.);
- **individuálnou** - pre samostatnú činnosť dieťaťa alebo individuálnu pedagogickú prácu s dieťaťom.

Skupinové a individuálne formy práce realizujú aj školský špeciálny pedagóg a odborní zamestnanci v zmysle sprievodného materiálu Intervencie [27424.pdf \(minedu.sk\)](#).

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah poskytovaného podporného opatrenia je potrebné prispôbiť individuálnym potrebám a schopnostiam dieťaťa a podmienkam materskej školy. Rozsah podporného

opatrenia sa poskytujú deťom na základe určenia vo vyjadrení zariadenia poradenstva a prevencie, alebo spravidla do optimálneho dosiahnutia školskej spôsobilosti, alebo v zmysle § 28a ods. 4 školského zákona do času, kedy dieťa začne plniť povinnú školskú dochádzku v základnej škole.

3.5 Zabezpečenie poskytovania kurzu vyučovacieho jazyka školy alebo inej podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy

Opis podporného opatrenia

Cieľom podporného opatrenia je podpora pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy u detí/žiakov, ktorých materinský jazyk sa líši od vyučovacieho jazyka školy, ktorú navštevujú a u detí/žiakov, ktorých znalosť vyučovacieho jazyka školy je nižšia ako veku primeraná znalosť vyučovacieho jazyka školy.

Jazyková podpora má deťom/žiakom zabezpečiť rýchlejšie osvojenie si vyučovacieho jazyka školy a následne úspešnejšie absolvovanie výchovno-vzdelávacieho procesu.

Podporné opatrenie sa netýka bilingválneho vzdelávania podľa § 12 ods. 6 školského zákona.

Podporné opatrenie je možné realizovať rozvíjajúcimi činnosťami a programami.

Činnosti v rámci podporného opatrenia sa sústreďujú na základnú sociálnu komunikáciu dieťaťa/žiaka v spojení s určitým konaním (v bežnej sociálnej komunikácii, v hre). Podpora osvojovania si vyučovacieho (slovenského) jazyka školy sa realizuje integrovane v rámci vzdelávacích oblastí štátneho vzdelávacieho programu. Súčasťou vzdelávacích aktivít je vizualizácia vzdelávacieho obsahu (obrázky, fotografie, obrázkovo-pojmové mapy, miniatúry, reálne predmety a pod.). Podpora sa poskytuje aj pre orientáciu dieťaťa/žiaka v priestore, v režime dňa, v štruktúre úlohy prostredníctvom tematicky zameraných komunikačných kariet, pracovných listov, obrázkov, piktogramov a pod. Uplatňovaný je individuálny a diferencovaný prístup k dieťaťu/žiakovi.

Prostredie školy je jazykovo podnetné z hľadiska dostatočných príležitostí na komunikáciu a na možnosti výberu kníh rôznych žánrov, ktoré sú pre dieťa/žiaka zaujímavé a tematicky príťažlivé. Využívajú sa rozmanité metodiky na podporu jazyka, jazykové, didaktické a spoločenské hry, pomôcky a edukačné publikácie zamerané na podporu reči a jazykových schopností dieťaťa/žiaka určené pre daný vek.

Úprava cieľov a obsahu výchovy a vzdelávania sa môže realizovať formou rozloženia v rámci stupňa vzdelania, tzn. že pri realizácii výchovy a vzdelávania sa berie ohľad na úroveň doterajších skúseností dieťaťa a/alebo dosiahnutého vzdelania žiaka, ovládanie vyučovacieho jazyka a ďalšie individuálne osobitosti detí/žiakov.

Podporné opatrenie sa pre deti cudzincov a žiakov po ukončení osobitného spôsobu plnenia povinnej školskej dochádzky mimo územia Slovenskej republiky realizuje aj formou kurzu vyučovacieho jazyka školy (§ 25 ods. 10, § 146 ods. 3, 6 školského zákona).

Žiaci – cudzinci v národnostných školách a národnostných triedach, ktorí neovládajú slovenský jazyk, postupujú pri osvojovaní si slovenského jazyka spolu s ostatnými žiakmi. V prípade potreby, napríklad keď nastúpia do školy v inom ako 1. ročníku, môžu školy využiť i vyššie zmienené podporné opatrenia na osvojenie si slovenského jazyka.

Sprievodný materiál *Možnosti podpory pri osvojovaní si vyučovacieho (slovenského) jazyka školy - slovenský jazyk ako druhý jazyk* s bližšími informáciami k podpornému opatreniu je dostupný tu [27387.pdf \(minedu.sk\)](https://www.minedu.sk/files/sk/svp/zavadzanie-isvp-ms-zs-gym/materska-skola/metodicke-materialy/dieta-hovoriace-inym-jazykom-moznosti-kompenzacnej-podpory-predskolskom-vzdelavani.pdf)

Diagnostický nástroj *Vstupný test na určenie úrovne ovládania slovenského jazyka* pre žiakov, ktorých materinský (prvý) jazyk sa líši od vyučovacieho (slovenského) jazyka školy (súčasť POO K6 R2), je dostupný tu [27420.pdf \(minedu.sk\)](https://www.minedu.sk/files/sk/svp/zavadzanie-isvp-ms-zs-gym/materska-skola/metodicke-materialy/dieta-hovoriace-inym-jazykom-moznosti-kompenzacnej-podpory-predskolskom-vzdelavani.pdf)

Odporúčané sú ďalšie súvisiace materiály vydané NIVaM (pôvodne Štátnym pedagogickým ústavom):

- *Dieťa hovoriace iným jazykom: možnosti kompenzačnej podpory v predškolskom vzdelávaní* (2021)

<https://www.statpedu.sk/files/sk/svp/zavadzanie-isvp-ms-zs-gym/materska-skola/metodicke-materialy/dieta-hovoriace-inym-jazykom-moznosti-kompenzacnej-podpory-predskolskom-vzdelavani.pdf>

Cieľová skupina podporného opatrenia

Podporné opatrenie je určené pre deti a žiakov s potrebou podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka, ktorí majú odlišný materinský jazyk od vyučovacieho jazyka školy a ich úroveň ovládania vyučovacieho jazyka na základe realizovanej jazykovej diagnostiky je na tzv. prahovej úrovni (cca na úrovni B1 podľa SERR) a nižšie, alebo pre deti cudzincov podľa § 146 školského zákona.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. e) školského zákona):

- materská škola,
- materská škola pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- základná škola,
- základná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- stredná škola,
- stredná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami okrem bilingválneho vzdelávania alebo
- špeciálne výchovné zariadenie.

Podporné opatrenie poskytuje pedagogický zamestnanec v kategórii **učiteľ** alebo **vychovávateľ** v špeciálnom výchovnom zariadení. Jazykové kurzy pre deti cudzincov môže organizovať aj iná právnická alebo fyzická osoba po získaní akreditácie (§ 146 ods. 6 školského zákona).

Forma poskytovania podporného opatrenia

Podporné opatrenie sa môže realizovať v podobe rozšíreného jazykového vzdelávania v rámci povinného vyučovacieho predmetu, voliteľného vyučovacieho predmetu, kurzu či doučovania so zameraním na osvojovanie si vyučovacieho jazyka.

V prípade, že ide o jazykový kurz, je realizovaný priamo v škole, mimo školy alebo dištančnou formou prostredníctvom dostupných komunikačných prostriedkov založených na využívaní počítačových sietí. V prípade dištančnej formy sa odporúča žiakovi zabezpečiť materiálo-technickú asistenciu zo strany školy. Podporné opatrenie sa poskytuje individuálne alebo skupinovo.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah podporného opatrenia je nutné prispôsobiť individuálnym potrebám dieťaťa/žiaka a podmienkam školy.

Odporúčaný rozsah jazykovej podpory formou kurzu je **33 hodín ročne** pre deti z cieľovej skupiny v predprimárnom vzdelávaní. Na základe výsledkov jazykovej diagnostiky je pre žiakov bez znalosti vyučovacieho jazyka odporúčaný rozsah jazykovej podpory **66 hodín ročne** a pre žiakov so základnou úrovňou ovládania vyučovacieho jazyka **33 hodín ročne**. Podpora je poskytovaná súbežne aj v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu. Žiak s dostatočnou znalosťou vyučovacieho (slovenského) jazyka (tzv. prahová úroveň) je považovaný za samostatne fungujúceho v rámci školského prostredia, pričom mu je poskytovaná individuálna jazyková podpora podľa jeho potrieb a nárokov vzdelávania.

Podpora žiaka - cudzinca v škole s vyučovacím jazykom slovenským

Žiak – cudzinec je na základe výsledkov jazykovej diagnostiky zaradený do jedného z troch variantov jazykovej podpory.

Žiak bez znalosti slovenského jazyka (komunikačná úroveň 0) je vzdelávaný v rámci intenzívnej jazykovej podpory. Jazyková podpora sa realizuje podľa vzdelávacieho štandardu pre slovenský jazyk ako druhý jazyk – komunikačná úroveň 1 (základný kurz) s minimálnou časovou dotáciou 48 vyučovacích hodín a s odporúčanou časovou dotáciou 200 vyučovacích hodín. Podpora je poskytovaná súbežne aj v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu.

Žiakovi so základnou úrovňou ovládania slovenského jazyka (približne na komunikačnej úrovni 1) sa poskytuje jazyková podpora podľa vzdelávacieho štandardu pre slovenský jazyk ako druhý jazyk – komunikačná úroveň 2 (rozširujúci kurz) s minimálnou časovou dotáciou 64 vyučovacích hodín a s odporúčanou časovou dotáciou 150 vyučovacích hodín. Podpora je poskytovaná súbežne aj v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu.

Žiak s dostatočnou znalosťou slovenského jazyka (tzv. prahová úroveň,) je považovaný za samostatne fungujúceho v rámci školského prostredia, pričom mu je poskytovaná individuálna jazyková podpora podľa jeho potrieb a nárokov vzdelávania. V prípade nedostatočnej znalosti akademického jazyka je odporúčaná jazyková podpora s časovou dotáciou 100 vyučovacích hodín prispôbená individuálnym jazykovým potrebám žiaka. Podpora je poskytovaná súbežne aj v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu.

3.6 Zabezpečenie doučovania alebo cieleného učenia na dosiahnutie najvyššieho individuálneho kognitívneho potenciálu dieťaťa alebo žiaka

Opis podporného opatrenia

Cieľom podporného opatrenia je prostredníctvom kvalitného a dostupného doučovania v hodinách mimo vyučovania v stanovenom rozsahu zlepšovať vedomosti a zručnosti detí/žiacov.

Účelom opatrenia je vyrovnávanie rozdielov vo vedomostiach, zručnostiach a spôsobilostiach žiakov, ako aj na elimináciu rizika opakovania ročníka a predčasného ukončenia vzdelávania žiakov.

Podporné opatrenie je nástrojom na sprostredkovanie kvalitného a dostupného doučovania pre deti/žiacov a vytvorenie podmienok na rozvíjanie ich spôsobilostí v popoludňajšom čase.

Činnosti v rámci podporného opatrenia sú zamerané na:

- vyučovacie predmety hlavných vzdelávacích oblastí,
- všeobecnovzdelávacie predmety,
- vyučovacie predmety zamerané na odborné vedomosti,
- vyučovacie predmety zamerané na praktické zručnosti,
- praktické vyučovanie,
- vyučovacie predmety podľa rámcového učebného plánu, s dôrazom na profilujúce predmety, alebo
- na dosahovanie školskej spôsobilosti [27266.pdf \(minedu.sk\)](#)

Cieľová skupina podporného opatrenia

Deti s ťažkosťami s dosahovaním stanovených vzdelávacích štandardov v jednej alebo viacerých vzdelávacích oblastiach, ktoré sa viažu na oblasti školskej spôsobilosti.

Žiaci neprospievajúci z aspoň jedného vyučovacieho predmetu; nehodnotení žiaci z dôvodu dlhodobej neprítomnosti na vyučovaní. Podporné opatrenie je poskytované žiakom:

- neprospievajúcim z aspoň jedného povinného alebo povinne voliteľného vyučovacieho predmetu na hodnotení na štvrtročnom, polročnom alebo trištvrtročnom hodnotení;

- neprospievajúcim z aspoň jedného povinného alebo povinne voliteľného vyučovacieho predmetu na koncoročnom hodnotení;
- opakujúcim ročník;
- nehodnoteným z aspoň jedného povinného alebo povinne voliteľného vyučovacieho predmetu na polročnom alebo koncoročnom hodnotení, ak sa na vyučovacom predmete ospravedlnene alebo neospravedlnene nezúčastňovali;
- s výraznými ťažkosťami s dosahovaním stanovených vzdelávacích štandardov v jednej alebo viacerých vzdelávacích oblastiach;
- s výrazným poklesom úrovne dosahovania stanovených vzdelávacích štandardov v určitom období.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. f) školského zákona):

- materská škola,
- materská škola pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- základná škola,
- základná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- stredná škola,
- stredná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo
- špeciálne výchovné zariadenie.

Doučovanie poskytuje pedagogický zamestnanec v kategórii učiteľ, pedagogický asistent alebo v prípade potreby školský špeciálny pedagóg alebo iné osoby na základe zmluvy. Oprávnená na poskytovanie doučovania je osoba s pedagogickým vzdelaním minimálne bakalárskeho stupňa alebo doplňujúcim pedagogickým štúdiom alebo iná osoba s minimálne bakalárskym vzdelaním v odbore korešpondujúcom s predmetom alebo vzdelávacou oblasťou, ktoré daná osoba doučuje.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Prezenčná alebo dištančná forma prostredníctvom prostriedkov založených na využívaní počítačových sietí. V prípade dištančnej formy sa odporúča žiakovi zabezpečiť materiálo-technickú asistenciu zo strany školy. Doučovanie sa realizuje mimo vyučovací čas (v poobedných hodinách), individuálne alebo skupinovo v počte 3 - 5 žiakov.

Odporúčanie: V rámci jednej skupiny zaradiť žiakov len z jednej triedy, prípadne z rôznych tried z jedného ročníka.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah je nutné prispôbiť individuálnym potrebám dieťaťa /žiaka a podmienkam školy.

Odporúčaný rozsah je 8 vyučovacích hodín mesačne na 2 klasifikačné obdobia, alebo od koncoročného hodnotenia po komisionálnu skúšku

3.7 Skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia

Opis podporného opatrenia

Žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia je žiak žijúci v prostredí, ktoré vzhľadom na sociálne, rodinné, ekonomické a kultúrne podmienky nedostatočne podnecuje rozvoj mentálnych, vôľových, emocionálnych vlastností dieťaťa alebo žiaka, nepodporuje jeho socializáciu a neposkytuje mu dostatok primeraných podnetov pre rozvoj jeho osobnosti.

Na skvalitnenie podmienok na výchovu a vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia MŠVVŠ SR poskytuje školám príspevok.

Za žiaka zo sociálne znevýhodneného prostredia sa považuje žiak žijúci v prostredí, ktoré vzhľadom na sociálne, rodinné, ekonomické a kultúrne podmienky nedostatočne podnecuje rozvoj mentálnych, vôľových, emocionálnych vlastností dieťaťa alebo žiaka, nepodporuje jeho socializáciu a neposkytuje mu dostatok primeraných podnetov pre rozvoj jeho osobnosti.

Podľa § 4e ods. 7 zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov sa príspevok poskytuje podľa počtu žiakov zo SZP, ktorí nie sú vzdelávaní v špeciálnej triede alebo formou školskej integrácie, na úhradu nákladov na:

- a. osobné náklady pedagogického asistenta alebo sociálneho pedagóga;
- b. vybavenie didaktickou technikou a učebnými pomôckami;
- c. účasť žiakov na aktivitách podľa § 30 ods. 6 školského zákona (škola alebo školské zariadenie môže organizovať výlety, exkurzie, jazykové kurzy, športový výcvik, pobyty žiakov v škole v prírode a ďalšie aktivity po informovanom súhlase a dohode so zákonným zástupcom žiaka);
- d. výchovu a vzdelávanie žiakov v špecializovaných triedach;
- e. zabránenie prenosu nákazy prenosného ochorenia;
- f. príplatok za prácu so žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia;
- g. zabezpečenie chýbajúcich pomôcok pre žiakov nad rámec dotácie na školské potreby poskytnutej podľa osobitného predpisu.

Zriaďovateľ školy alebo školského zariadenia, v ktorej sa vzdeláva viac ako 50 žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, je povinný použiť najmenej 50 % z celkového príspevku na skvalitnenie podmienok na výchovu a vzdelávanie žiakov zo SZP pre základnú školu na osobné náklady pedagogického asistenta pre žiakov zo SZP alebo sociálneho pedagóga.

§ 4e ods. 7 zákona č. 597/2003 Z. z. bol zákonom č. 182/2023 Z. z. nahradený novým ustanovením § 4e Príspevok na podporné opatrenia. Finančné prostriedky na príspevok na skvalitnenie podmienok na výchovu a vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia podľa § 4e ods. 7 zákona č. 597/2003 Z. z. sa poskytujú do 31. augusta 2024.

Finančné prostriedky na príspevok na skvalitnenie podmienok na výchovu a vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia podľa § 4e zákona č. 182/2023 Z. z. sa poskytujú od 1. septembra 2024. Finančné prostriedky budú poskytnuté školám a školským zariadeniam podľa metodiky pridelovania finančných prostriedkov zverejnenej na webovej stránke:

www.podporneopatrenia.minedu.sk

Cielová skupina podporného opatrenia

Žiak zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. g) školského zákona):

- škola alebo
- školské zariadenie

Prostredníctvom príspevku riaditeľ školy zabezpečí pôsobenie pedagogického asistenta alebo sociálneho pedagóga v triede, kde sa vzdelávajú žiaci zo SZP.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Finančný príspevok na úhradu nákladov uvedených v opise PO.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

V zmysle platnej legislatívy do 31.8.2024 a následne od 1.9.2024 podľa metodiky k financovaniu PO.

3.8 Zabezpečenie vzdelávania sa vo vyučovacom predmete alebo vo vzdelávacej oblasti vo vyššom ročníku

Opis podporného opatrenia

Cieľom podporného opatrenia je, aby škola pre žiaka, ktorý presahuje stanovený vzdelávací štandard v danom predmete alebo vzdelávacej oblasti alebo odbore štúdia, zabezpečila možnosť navštevovať predmet vo vyššom ročníku.

Žiakom s nadaním je potrebné vo výchovno-vzdelávacom procese zabezpečiť taký prístup, ktorý umožní realizovať a rozvinúť ich potenciál, a tým obohatiť ich osobnosť.

U žiakov je významný individuálny prístup, aplikácia špeciálnych metód a upravené kurikulum (obsah učiva jednotlivých predmetov sa rozširuje, prehľbuje a obohacuje), ako aj úprava organizačných foriem. Špecifikum žiakov spočíva v možnosti ich vyššieho zaťaženia, prehľbovanie a rozširovanie učiva.

Pri výchove a vzdelávaní žiakov s intelektovým nadaním je primárne dôležité rozvíjať ich dispozície a intelektovú kapacitu, ale zároveň je pritom nevyhnutné zohľadňovať ich osobnostné, sociálne a emocionálne aspekty špecifického vývinu.

Žiaci s intelektovým nadaním nepotrebujú na splnenie vzdelávacích štandardov toľko času ako žiaci bez intelektového nadania, preto je možné rozšírenie vzdelávacích štandardov vyučovacích predmetov súvisiacich s ich intelektovým nadaním.

Žiaci s intelektovým nadaním môžu absolvovať niektoré vyučovacie predmety vo vyššom ročníku.

Ak je predpoklad, že žiak s intelektovým nadaním absolvuje viacero ročníkov počas jedného školského roka, alebo že absolvuje jeden či viac predmetov vo vyššom ročníku, triedny učiteľ v spolupráci s ďalšími učiteľmi vypracuje IVP, v ktorom naplánuje organizáciu vzdelávania žiaka tak, aby mohol absolvovať viacero ročníkov v priebehu jedného školského roka, respektíve v ktorom naplánuje organizáciu vzdelávania žiaka. IVP môže zahŕňať aj úpravu učebného plánu žiaka.

Absolvovanie viacerých ročníkov počas jedného školského roka škola organizačne zabezpečí formou individuálnych konzultácií so žiakom alebo návštevou jednotlivých vyučovacích hodín vo viacerých ročníkoch.

Pri absolvovaní viacerých ročníkov počas jedného školského roka žiak nevykonáva komisionálne skúšky, ale je priebežne hodnotený z jednotlivých vyučovacích predmetov.

Absolvovanie jedného predmetu alebo viacerých predmetov vo vyššom ročníku vyžaduje úspešné vykonanie komisionálnej skúšky z príslušného predmetu alebo predmetov.

Žiakovi po absolvovaní viacerých ročníkov v priebehu jedného školského roka vydá škola vysvedčenie za každý ročník zvlášť.

Okrem základných poznatkov sa žiaci učia akcelerované učivo (ktoré je obsahovo vo vyšších ročníkoch), ale aj obohacujúce, rozširujúce a prehlbujúce učivo.

Uvedené osobitosti vzdelávania žiaka musia byť realizované prostredníctvom IVP.

Využívajú sa pritom moderné aktivačné metódy, prvky integrovaného tematického vyučovania, projektové vyučovanie, problémové vyučovanie, kooperatívne učenie, skupinové vyučovanie, brainstorming a pod. Zároveň je vhodné viesť žiakov k systematickému riešeniu problémových tvorivých úloh, abstraktnému mysleniu, riešeniu úloh vlastnou prácou, samostatnému štúdiu (objavovaním, experimentovaním, schopnosťou zbierania a spracovávaní informácií), sebahodnoteniu. Angažovanie žiaka má sekundárne preventívny charakter voči prejavom problémového správania.

Cieľová skupina podporného opatrenia

Podporné opatrenie je určené pre žiakov s intelektovým nadaním.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. h) školského zákona):

- základná škola,
- základná škola pre žiakov s nadaním,
- stredná škola alebo
- stredná škola pre žiakov s nadaním.

Podporné opatrenie poskytuje pedagogický zamestnanec v kategórii učiteľ.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Podporné opatrenie sa poskytuje priebežne v celom výchovno-vzdelávacom procese.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah je nutné prispôbiť individuálnym potrebám žiaka a podmienkam školy na základe vyjadrenia zariadenia poradenstva a prevencie.

3.9 Zabezpečenie osobitných foriem komunikácie dieťaťa so zdravotným postihnutím alebo žiaka so zdravotným postihnutím so školou alebo so školským zariadením

Opis podporného opatrenia

Cieľom podporného opatrenia je zabezpečenie vhodných foriem komunikácie, ktoré sú odlišné od bežne používaných foriem komunikácie v procese výchovy a vzdelávania, deťom/žiakom so zdravotným postihnutím, ktorí to potrebujú a vtedy, kedy to potrebujú. Zároveň sem patrí aj poskytnutie tlmočenia z posunkového jazyka do hovoreného jazyka a naopak a/alebo z posunkovanej slovenčiny do hovoreného jazyka.

Podporné opatrenie *Zabezpečenie osobitných foriem komunikácie dieťaťa so zdravotným postihnutím alebo žiaka so zdravotným postihnutím so školou alebo školským zariadením* podľa § 145a školského zákona, ods. 2, písm. i) vyžaduje dôkladnú identifikáciu jednotlivých potrieb, schopností, vývinových špecifik a bariér v komunikácii u dieťaťa alebo žiaka so zdravotným postihnutím.

Komunikácia je základom pre budovanie sociálnych vzťahov, pre získavanie, výmenu a odovzdávanie informácií, ale najmä pre realizovanie úspešného procesu výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach. Prostredníctvom komunikácie sa prijímajú a odovzdávajú nielen informácie a vedomosti, zdieľajú predstavy a názory, ale dieťa alebo žiak sa učí vyjadrovať svoje pocity, potreby a chrániť svoju autonómiu, ale aj rešpektovať priestor druhého človeka.

Dieťa alebo žiak so zdravotným postihnutím má v zmysle Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a školského zákona právo na výchovu a vzdelávanie v takých jazykoch, spôsoboch, komunikačných formách a s použitím takých prostriedkov komunikácie, ktoré sú najvhodnejšie pre dané dieťa alebo žiaka. Cieľom je umožniť ich plné a rovnoprávne zapojenie sa do systému výchovy a vzdelávania a do života spoločnosti.

Komunikácia v školách a školských zariadeniach sa uskutočňuje hovoreným alebo písaným slovom. Deti alebo žiaci so zdravotným postihnutím potrebujú komunikovať, vzdelávať sa, aj v iných (náhradných alebo doplnkových) formách komunikácie, napr. prostredníctvom posunkového jazyka, Braillovho písma, posunkov, prstových znakov, obrázkov alebo inými vhodnými dorozumievacími/komunikačnými prostriedkami a formami. Pri nesprávnej, neúplnej alebo absentujúcej komunikácii môže dôjsť k nepochopeniu, nedorozumeniam, konfliktom alebo až k problémovému správaniu dieťaťa/žiaka.

Komunikácia s deťmi/žiakmi so zdravotným postihnutím môže byť úspešná zabezpečením osobitných foriem komunikácie v procese výchovy a vzdelávania podľa ich špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb.

Osobitná forma komunikácie je špecifická forma komunikácie, odlišná od bežne používaných foriem komunikácie. Dieťa alebo žiak so zdravotným postihnutím ju ovláda alebo preferuje a trvale, alebo na určité obdobie ju potrebuje využívať v procese výchovy a vzdelávania na

prijímanie a porozumenie informáciám, získavanie vedomostí, osvojovanie si schopností, zručností, návykov a postojov. Prostredníctvom nej vyjadruje aj svoje pocity, potreby a komunikuje s okolím v škole a školskom zariadení.

Medzi osobitné formy komunikácie zaraďujeme najmä posunkový jazyk, Braillovo písmo, posunkovú komunikáciu, prstové znaky, augmentatívnu a alternatívnu komunikáciu. Patrí sem aj odzveranie, simultánny preklad, prepis hovoreného slova do písaného textu, titulkovanie, audiokomentáre, zvukové knihy, ľahko čitateľný text (easy to read), prípadne aj ďalšie vhodné špecifické formy, spôsoby a prostriedky komunikácie.

Pri podpore úspešnosti dieťaťa/žiaka so zdravotným postihnutím vo výchovno-vzdelávacom procese je potrebné myslieť na to, že prvým a najefektívnejším podporným opatrením, ktoré môže deťom/žiakom pomôcť je dôsledné a individuálne uplatňovanie efektívnych a vhodných komunikačných stratégií v každodennej komunikácii s dieťaťom/ žiakom.

Pomocou vhodných komunikačných stratégií pedagóg alebo odborný zamestnanec môže prispôbiť komunikáciu, komunikačné formy, spôsoby a prostriedky dieťaťu/žiakovi a dať mu tak najavo, že mu rozumie, že vníma jeho iniciatívu a zároveň ho povzbudzuje k ďalším iniciatívam. Primeranými komunikačnými prostriedkami zisťuje, aké stratégie konkrétnemu dieťaťu/žiakovi vyhovujú a zároveň ich prispôsobuje konkrétnemu dieťaťu/žiakovi. Správne používanie komunikačných stratégií pomáha dieťaťu/žiakovi lepšie sa sústrediť na to, čo počúva, lepšie porozumieť výpovedi hovoriaceho a lepšie vyjadrovať svoje vlastné postoje a myšlienky.

REALIZÁCIA PODPORNÉHO OPATRENIA

ZARIADENIE PORADENSTVA A PREVENIE – na základe príslušného zdravotného postihnutia, komunikačnej úrovne dieťaťa alebo žiaka dáva vyjadrenie, v ktorom odporučí podporné opatrenia, odporučí vhodné osobitné formy komunikácie, potrebné špeciálne učebné, korekčné a kompenzačné pomôcky na dosahovanie cieľov komunikácie u dieťaťa/žiaka.

PEDAGOGICKÝ a/alebo ODBORNÝ ZAMESTNANEC – identifikuje u dieťaťa/ žiaka so zdravotným postihnutím rečovú, jazykovú, komunikačnú a/alebo informačnú bariéru. V procese výchovy a vzdelávania realizuje vhodné formy komunikácie s dieťaťom/žiakom, aplikuje komunikačné stratégie. Je potrebné aby ovládal osobitné formy komunikácie.

ŠKOLA/ŠKOLSKÉ ZARIADENIE – v zmysle školského zákona zabezpečuje podporné opatrenie. Podľa potreby dieťaťa/žiaka so zdravotným postihnutím môže škola alebo školské zariadenie zabezpečiť podporné opatrenie v spolupráci so zariadením poradenstva a prevencie, prípadne môže zabezpečiť tlmočníka posunkového jazyka alebo iného odborného zamestnanca. Podporné opatrenie je súčasťou školského vzdelávacieho programu a individuálneho vzdelávacieho programu dieťaťa/žiaka.

RODIČ/ZÁKONNÍ ZÁSTUPCOVIA – sú informovaní o formách komunikácie s dieťaťom, odporúča sa veľmi úzka spolupráca školy/školského zariadenia s rodičmi/zákonnými zástupcami, zapojenie rodičov/zákonných zástupcov.

POMÔCKY – špeciálne učebné, korekčné a kompenzačné pomôcky sú veľmi dôležité pri zabezpečovaní osobitných foriem komunikácie.

INÉ PODPORNÉ OPATRENIA—podporné opatrenie Zabezpečenie osobitných foriem komunikácie dieťaťa so zdravotným postihnutím alebo žiaka so zdravotným postihnutím so školou alebo so školským zariadením je úzko prepojené s ostatnými podpornými opatreniami, najviac so zabezpečením činnosti na rozvoj a podporu komunikačnej schopnosti, jazyka a reči, zmyslového vnímania, sociálno-komunikačných zručností, ale i s úpravou cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní, poskytnutím kompenzačných pomôcok ap.

Sprievodný materiál s bližšími informáciami k podpornému opatreniu je dostupný tu [27476.pdf \(minedu.sk\)](#)

Súvisiace legislatívne ustanovenia:

§ 12 ods. 4) školského zákona;

§ 144, ods. 1 písm. e) školského zákona;

§ 144 ods. 2) školského zákona;

§ 144 ods. 3) školského zákona.

Cieľová skupina podporného opatrenia

Deti a žiaci so zdravotným postihnutím, ktorí pri komunikácii so školou alebo školským zariadením v procese výchovy a vzdelávania čelia rečovej, jazykovej, komunikačnej a/alebo informačnej bariére z dôvodu zdravotného postihnutia. Stav môže byť spôsobený viacerými poruchami, poškodeniami, obmedzeniami alebo ochoreniami.

Sú to napríklad:

- deti/žiaci s ťažkým zrakovým postihnutím, ktoré im neumožňuje používať písomnú formu jazyka tak, ako je to bežne zaužívané;
- nehovoriace deti/žiaci;
- deti/žiaci, ktorých reč je pre okolie nezrozumiteľná;
- deti/žiaci, ktorých úroveň expresívnych jazykových schopností nepostačuje na vyjadrenie myšlienok a/alebo komunikačných funkcií;
- deti/žiaci, ktoré potrebujú podporu vo vývine reči a v komunikácii, najmä podporu rozvoja kognitívnych funkcií vrátane porozumenia komunikácie iných osôb v škole a školskom zariadení.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje :

- škola
- školské zariadenie

Podporné opatrenie poskytuje pedagogický a/alebo odborný zamestnanec školy alebo školského zariadenia. Podľa potreby dieťaťa/žiaka so zdravotným postihnutím môže škola alebo školské zariadenie zabezpečiť podporné opatrenie v spolupráci so zariadením poradenstva

a prevencie, prípadne môže zabezpečiť tlmočníka posunkového jazyka alebo iného odborného zamestnanca zabezpečujúceho osobitný spôsob komunikácie

Forma poskytovania podporného opatrenia

Osobitná forma komunikácie alebo tlmočenie sa poskytuje individuálne alebo skupinovo.

Tlmočenie môže byť zabezpečené z posunkového jazyka do hovoreného jazyka a naopak a/alebo z posunkovanej slovenčiny do hovoreného jazyka a naopak alebo z/do inej vhodnej formy komunikácie.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah podporného opatrenia sa prispôsobuje individuálnym špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám dieťaťa/žiaka so zdravotným postihnutím na základe vyjadrenia zariadenia poradenstva a prevencie.

3.10 Činnosť na podporu sociálneho zaradenia

Opis podporného opatrenia

Cieľom podporného opatrenia je v školách a školských zariadeniach vytvoriť emocionálne bezpečné prostredie, v ktorom sa všetky deti/žiaci cítia oceňovaní, rešpektovaní a majú rovnaké príležitosti uspieť, čo vedie k zlepšeniu akademického výkonu a vyššej angažovanosti detí/žiacov.

Podstatou je, aby každé dieťa/žiak, bez ohľadu na pohlavie, etnický pôvod, náboženstvo, zdravotné znevýhodnenie, sexuálnu orientáciu, sociálno-ekonomické postavenie a iné osobné charakteristiky či potreby, bol súčasťou všetkých aspektov života školy/školského zariadenia.

Vo svete charakterizovanom rozmanitosťou a vzájomnou prepojenosťou sa sociálne zaradenie stalo nevyhnutnosťou. Zahŕňa princípy rovnosti, spravodlivosti a rešpektu voči všetkým jednotlivcom bez rozdielu. Sociálne zaradenie nie je len o tolerovaní odlišností; ale ide o aktívne prijatie a zaradenie každého dieťaťa/žiaka do štruktúry školy/školského zariadenia.

Sociálne zaradenie je *dlhodobý proces*, ktorý zahŕňa odstraňovanie bariér, ktoré bránia určitým skupinám plne sa zapojiť do spoločnosti. Bariérou môže byť diskriminácia, predsudky, nerovnaký prístup k zdrojom a príležitostiam a iné. Sociálne zaradenie zdôrazňuje dôležitosť uznávania a podpory rozmanitosti a pocitu spolupatričnosti pre všetkých členov komunity.

Výhody sociálneho zaradenia

- *Individuálna pohoda*: Sociálne zaradenie podporuje pocit spolupatričnosti a vlastnej hodnoty, podporuje duševnú a emocionálnu pohodu. Keď sa ľudia cítia akceptovaní a oceňovaní, je pravdepodobnejšie, že budú mať pozitívnu sebaúctu, vybudujú si zdravé vzťahy a budú viesť plnohodnotný život.

- *Ekonomický rast:* Inkluzívne spoločnosti ťažia z rozmanitej a kvalifikovanej pracovnej sily, ktorá podporuje inovácie, produktivitu a ekonomický rast. Keď má každý rovnaký prístup k vzdelaniu, zamestnaniu a podnikateľským príležitostiam, vedie to k dynamickejšej a prosperujúcej spoločnosti.
- *Sociálna súdržnosť:* Sociálne zaradenie vytvára silnejšie a súdržnejšie komunity tým, že premostňuje rozdiely a podporuje porozumenie medzi rôznymi skupinami. Prijatím rozmanitosti a podporou rovnosti môžu spoločnosti znížiť sociálne napätie a podporiť väčšiu harmóniu medzi svojimi členmi.
- *Obohatenie majoritnej spoločnosti:* Rôzne kultúry majú rôzne pohľady, skúsenosti a vedomosti. Keď sa tieto perspektívy stretávajú, môže to viesť k novým nápadom, inováciám a kreatívnemu riešeniu problémov. Spolupráca medzi ľuďmi z rôznych kultúr môže vytvárať prostredie, kde sa podnecuje výmena nápadov a nových myšlienok

Sprievodný materiál s bližšími informáciami k podpornému opatreniu je dostupný tu [27503.pdf \(minedu.sk\)](#)

Sprievodné materiály k programu Buddy sú dostupné tu

1. Metodika pre supervízora [27466.pdf \(minedu.sk\)](#)
2. Metodika pre buddyho [27467.pdf \(minedu.sk\)](#)
3. Informácie pre zverenca [27468.pdf \(minedu.sk\)](#)
4. Formuláre a plagáty [27469.pdf \(minedu.sk\)](#)
5. Supervízny dotazník [27470.pdf \(minedu.sk\)](#)
6. Leták-tipy na kontakt pri dištančnej výučbe [27471.pdf \(minedu.sk\)](#)
7. Formulár pre supervízora [27472.pdf \(minedu.sk\)](#)
8. Plagát pre školu [27473.pdf \(minedu.sk\)](#)

Cieľová skupina podporného opatrenia

PO je určené pre všetky deti/žiacov, s dôrazom na tých, u ktorých môže nastať problém so sociálnym zaradením. Sú to napríklad:

- dieťa/žiak z iných kultúr ako je kultúra školy,
- dieťa/žiak cudzincov, utečencov, odídencov
- dieťa/žiak s odlišným materinským jazykom,
- dieťa/žiak po dlhodobej absencii v škole,
- dieťa/žiak, ktorý je dieťaťom z rodiny v hmotnej núdzi,
- dieťa/žiak, ktorý pochádza zo sociálne znevýhodneného prostredia,
- dieťa/žiak po návrate zo zahraničia,
- dieťa/žiak so zdravotným znevýhodnením,
- dieťa/žiak so sklonom k samotárstvu, nezájmu, apatii, úzkosti,

- dieťa/žiak s problémami v emocionálnej rovine (silné emócie, nepriateľské správanie sa voči spolužiakom, prudká zmena nálad),
- dieťa/žiak, s predpokladom byť sociálne vylučovaný, šikanovaný,
- dieťa/žiak, ktorý neprejavuje záujem o školu,
- dieťa/žiak prechádzajúci do ďalšieho stupňa vzdelania,
- dieťa/žiak s dlhodobou nepriaznivým domácim prostredím,
- dieťa/žiak, ktorý sa ocitol v náhlej kritickej situácii v rodine,
- dieťa/žiak s nadaním,
- iné...

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. j) školského zákona):

- škola alebo
- školské zariadenie.

Podporné opatrenie poskytuje pedagogický alebo odborný zamestnanec školy alebo školského zariadenia, alebo iné osoby na základe zmluvy.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Sociálne zaradenie v škole vyžaduje *systematické a sústavné úsilie zo strany celého pedagogického a odborného tímu a celej školskej komunity*. Je dôležité mať na pamäti potreby všetkých detí/žiakov a zabezpečiť, aby každý mal rovnaké možnosti na úspech a spoločenskú integráciu. Dosiachnutie sociálneho zaradenia si vyžaduje *kolektívne úsilie* vrátane komplexných politík školy, vzdelávania a učenia, zapojenia komunity a ďalších podporných opatrení. Realizuje sa individuálne, skupinovo a najmä komunitne.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah podporného opatrenia sa poskytuje podľa individuálnych potrieb žiaka vyjadrenia pedagogického zamestnanca, odborného zamestnanca alebo školského podporného tímu vychádzajúceho z pravidelného monitoringu alebo vyjadrenia zariadenia poradenstva a prevencie.

3.11 Činnosť na podporu predchádzania ukončenia školskej dochádzky v nižšom ako poslednom ročníku základnej školy alebo strednej školy

Opis podporného opatrenia

Cieľom podporného opatrenia je poskytnúť žiakovi v riziku takú podporu, aby bola naplnená jeho potreba úspechu s ohľadom na jeho špecifiká a eliminovať tak predčasné ukončenie školskej dochádzky. Ak sa podarí poskytnúť podporu a zdroje, ktoré sú potrebné pre úspešné dokončenie vzdelávania, môžeme pomôcť zvýšiť pravdepodobnosť, že žiak zostane v škole a dosiahne svoj plný potenciál.

Skorší odchod zo školy nielenže pripravuje jednotlivcov o príležitosti na osobný rast, ale tiež obmedzuje ich šance viesť úspešný a plnohodnotný život. Na riešenie tohto problému je možné realizovať celý rad aktivít na podporu prevencie pred ukončením školskej dochádzky pred posledným ročníkom základného alebo stredoškolského vzdelania. Zapojením študentov, rodičov, pedagógov a širšej komunity môžeme vytvoriť prostredie, ktoré podporuje angažovanosť, motiváciu a odolnosť a v konečnom dôsledku zaisťuje, že každý žiak dosiahne úplné vzdelanie.

Príčiny predčasného ukončenia školskej dochádzky:

K predčasnému ukončeniu školskej dochádzky prispieva množstvo faktorov, ktoré sa často zložitým spôsobom prelínajú. Niektoré z kľúčových príčin zahŕňajú:

Socioekonomické faktory: Ekonomická deprivácia, chudoba a obmedzený prístup k zdrojom vytvárajú bariéry pre vzdelávanie. Rodiny, ktoré sa snažia uspokojiť základné potreby, môžu uprednostniť okamžité ekonomické prežitie pred dlhodobými investíciami do vzdelávania svojich detí.

Ťažkosti v učení: Žiaci, ktorí majú problémy s učením sa alebo čelia problémom pri udržiavaní kroku v učení s ostatnými spolužiakmi v triede, môžu byť sklamaní zo svojho výkonu. To môže viesť k frustrácii a nedostatku motivácie, čo v konečnom dôsledku môže viesť k predčasnému ukončeniu školskej dochádzky.

Osobné problémy: Nestabilné rodinné prostredie, domáce konflikty alebo nedostatočná emocionálna podpora môžu výrazne ovplyvniť pohodu a vzdelávací výkon žiaka. Tieto vonkajšie faktory môžu viesť k zvýšenej absencii, zníženej sústredenosti a nakoniec k školskému neúspechu.

Nedostatok záujmu: Keď žiaci nevidia relevantnosť (zmysel) svojho vzdelania pre svoje budúce ciele a ambície, keď sa rodina nezaujíma o ich vzdelávanie, môžu stratiť záujem o štúdium. Absencia praktických a pútavých vzdelávacích stratégií môže taktiež prispieť k predčasnému ukončeniu školskej dochádzky.

Podľa správy Inštitútu vzdelávacej politiky v oblasti ranej starostlivosti a vzdelávania boli za najviac ohrozené skupiny identifikované deti zo sociálne znevýhodneného prostredia a deti so zdravotným znevýhodnením. Deti so znevýhodnením majú nižšiu zaškolenosť v materských školách, horšie výsledky v medzinárodných a domácich testovaniach, viac opakujú ročník a vo väčšej miere predčasne ukončujú školskú dochádzku. Ukončenie školskej dochádzky v nižšom,

ako poslednom ročníku základnej alebo strednej školy je problém, ktorý môže mať negatívne dôsledky na celý ďalší život žiaka. Z toho dôvodu je veľmi dôležité venovať pozornosť prevencii a podpore žiakov, aby dokončili svoje vzdelávanie v plnom rozsahu. (Hellebrand et al., 2020).

Dôsledky predčasného ukončenia školskej dochádzky:

Predčasné ukončenie školskej dochádzky má ďalekosiahle dôsledky pre jednotlivcov, komunity a našu spoločnosť ako celok. Niektoré z najvýznamnejších dôsledkov sú:

Obmedzené príležitosti: Bez ukončeného vzdelania majú žiaci obmedzené vyhliadky na lepšie platené zamestnanie a je pravdepodobnejšie, že uviaznu v cykle chudoby. Vyššia miera nezamestnanosti a nezamestnateľnosť osôb, ktoré predčasne ukončia školskú dochádzku, prispieva k ekonomickej nerovnosti.

Znížené životné šance: Predčasné ukončenie školskej dochádzky často vedie k nižšiemu príjmu, čo má za následok zhoršený zdravotný stav ako aj zvýšenú pravdepodobnosť zapájania sa do nelegálnych aktivít s cieľom zohnať potrebné zdroje. Nedostatočné vzdelanie môže narušiť kvalitu života jednotlivca a naďalej udržiavať sociálne nerovnosti v spoločnosti.

Sociálne náklady: Aj naša spoločnosť berie na seba bremeno predčasného ukončenia školskej dochádzky prostredníctvom zvýšených výdavkov na budúce sociálnu odkázanosť, vyššie výdavky na zdravotnú starostlivosť, vyššiu mieru kriminality a zníženej ekonomickej produktivity.

Pri riešení komplexného problému, ako je predčasné ukončenie školskej dochádzky, by školy mali prejsť od prijímania dočasných, izolovaných opatrení k prijatiu strategického „celoškolského prístupu“. Pri uplatňovaní „celoškolského prístupu“ sa školy vnímajú ako prostredie kooperatívnej výučby, pri ktorej je nápomocná celá školská komunita (vedenie školy, pedagogickí a odborní zamestnanci, zákonní zástupcovia spolu s externými zainteresovanými stranami).

Výsledky štúdie Európskej agentúry pre rozvoj špeciálneho a inkluzívneho vzdelávania naznačujú, že:

- je potrebné zamerať sa na Predčasné ukončenie školskej dochádzky (ďalej PUŠD) ako na súbor procesov, ktoré sú súčasťou života žiaka a nie ako na výsledok;
- rôzne skupiny žiakov sú pri PUŠD vystavené odlišným rizikám;
- opatrenia sa môžu zameriavať na prevenciu, intervenciu a kompenzáciu;
- opatrenia sa musia zameriavať na rôzne úrovne ako kultúra školy, motivácie žiaka a širšie sociálne aspekty života žiakov (Squires, 2017).

Problém PUŠD sa týka niektorých regiónov viac a niektorých menej, keďže sa jedná o fenomén spätý najmä s chudobou a so sociálnym vylúčením. Najväčší výskyt takýchto prípadov možno očakávať tam, kde je najvyššia miera chudoby a nezamestnanosti.

Odporúčané súvisiace materiály vydané Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR:

APLIKAČNÁ POMÔCKA AKO BYŤ V ŠKOLE ÚSPEŠNEJŠÍ (Podpora žiakov a žiačok v povinnej školskej dochádzke s cieľom predchádzania opakovania ročníka)

<https://www.minedu.sk/data/att/20785.pdf>

Cieľová skupina podporného opatrenia

Pre všetkých žiakov v riziku školského neúspechu alebo predčasného ukončenia školskej dochádzky. Sú to napríklad:

- žiak opakujúci ročník,
- žiak s výrazne zhoršeným prospechom oproti minulému štvrťroku v konkrétnom vyučovacom predmete,
- žiak so zvýšeným počtom vymeškaných neospravedlnených hodín oproti priemeru daného ročníka,
- žiak so zvýšeným počtom vymeškaných ospravedlnených hodín oproti priemeru daného ročníka,
- žiak, ktorý je dieťaťom z rodiny v hmotnej núdzi,
- žiak, ktorý pochádza zo SZP,
- žiak po návrate zo zahraničia,
- žiak s odlišným materinským jazykom,
- žiak so zdravotným znevýhodnením,
- žiak so sklonom k samotárstvu, nezáujmu, apatii, úzkosti,
- žiak s problémami v emocionálnej rovine (silné emócie, nepriateľské správanie sa voči spolužiakom, prudká zmena nálad),
- žiak, ktorý môže byť sociálne vylučovaný, šikanovaný a pod.,
- žiak, ktorý neprejavuje záujem o školu,
- žiak s dlhodobou nepriaznivým domácim prostredím,
- žiak, ktorý sa ocitol v náhlejšej kritickej situácii v rodine,
- iné...

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. k) školského zákona):

- základná škola,
- základná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- stredná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- zariadenie poradenstva a prevencie alebo
- špeciálne výchovné zariadenie.

Podporné opatrenia poskytuje pedagogický zamestnanec v kategórií učiteľ, pedagogický asistent alebo školský špeciálny pedagóg, odborný zamestnanec alebo školský podporný tím alebo iné osoby na základe zmluvy.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Ak žiak v edukačnom procese zlyháva škola prostredníctvom pravidelného monitoringu odhalí možné podporné opatrenia pre konkrétneho žiaka (minimálne raz za štvrtrok). Predčasné ukončovanie školskej dochádzky je v mnohých prípadoch vyvrcholením školských neúspechov, ktorým žiaci v riziku dlhodobého čelia.

V prípade potreby sa žiakovi ohrozenému rizikom predčasného ukončenia školskej dochádzky poskytne podpora formou:

- rozšíreného času na učenie sa (realizované prostredníctvom mentoringu a tútoringu rovesníkov, alebo starších žiakov či dobrovoľníkov),
- rovesníckych programov,
- spoluprácou so zákonnými zástupcami žiaka,
- spoluprácou s relevantnými externými subjektami,
- kombináciou vyššie uvedených.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah podporného opatrenia je podľa individuálnych potrieb žiaka vyjadrenia pedagogického zamestnanca, odborného zamestnanca alebo školského podporného tímu vychádzajúceho z pravidelného monitoringu.

3.12 Špecializované kariérové poradenstvo

Opis podporného opatrenia

Cieľom podporného opatrenia je poskytnúť žiakovi so ŠVVP špecifickú podporu jeho kariérového vývinu. **Kariérový vývin** je celoživotný proces, ktorý je súčasťou sebarozvoja jednotlivca. Zahŕňa v sebe organizované a plánovité úsilie jednotlivca hľadať vhodné povolanie, ktoré mu bude prinášať uspokojenie. Kariérový vývin nie je izolovaný a uskutočňuje sa nedeliteľne s osobnostným, sociálnym a emocionálnym vývinom.

Podporné opatrenie špecializované kariérové poradenstvo, pomáha preklenúť ťažkosti v získavaní informácií a zručností v oblasti kariérového vývinu. Podporné opatrenie nadväzuje na kariérové poradenstvo a kariérové intervencie v rámci kariérovej výchovy a poradenstva, ktoré sú poskytované všetkým žiakom školy.

Ciele, metódy a prístupy špecializovaného kariérového poradenstva (ďalej ŠKP) sú úzko previazané so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami žiaka. Pri výbere vhodných cieľov, metód a prístupov je nevyhnutné rešpektovať všetky potreby žiaka (vrátane špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb), rešpektovať úroveň jeho kognitívnych funkcií, úroveň schopnosti porozumieť jazykovej informácií, úroveň osvojenia si jazyka školy a mnohé iné relevantné premenné. Pri výbere vhodných cieľov, metód a prístupov ŠKP je tiež mimoriadne dôležité zohľadňovať všetky ostatné podporné opatrenia, ktoré sú žiakovi v škole poskytované.

Neoddeliteľnými súčasťami špecializovaného kariérového poradenstva sú **kariérové posudzovanie, kariérová diagnostika a identifikácia vplyvu sociokultúrneho prostredia na kariérový vývin žiaka.**

Kariérové posudzovanie je zamerané predovšetkým na hlbšie poznávanie žiaka v oblasti jeho záujmov, predstáv a aspirácií. Kariérové posudzovanie je proces identifikovania potenciálu, potrieb a prípadných bariér v oblasti kariérového vývinu jednotlivca.

Kariérová diagnostika môže slúžiť ako podklad ku komplexnej diagnostike v zariadení poradenstva a prevencie. Súčasťou kariérovej diagnostiky je posúdenie oblastí špecifických schopností sledovaného žiaka, zistenie záujmov, hodnôt, aspirácií, ako aj motivácie, vrátane motivácie k školskému výkonu a k činnosti. Ďalšími oblasťami sú tvorivosť, úroveň pracovnej samostatnosti, úroveň komunikačných zručností, sociálnych zručností a kompetencií. Osobitný priestor pri kariérovej diagnostike žiakov s ťažším druhom a stupňom postihnutia alebo oslabenia je potrebné venovať aj určeniu úrovne motorických zručností, sebaobsluhy a miery úbytku funkcie v dôsledku druhu postihnutia alebo oslabenia.

Voľba konkrétnych diagnostických postupov a používanie diagnostických nástrojov prebieha vždy v súlade so Zákonom č. 138/2019 Z.z. a Štandardami odborných činností (VÚDPaP).

Identifikácia vplyvu sociokultúrneho prostredia na kariérový vývin žiaka je náplňou tak kariérového posudzovania ako aj kariérovej diagnostiky. Predmetom identifikácie sú napríklad predstavy rodičov o budúcnosti svojho dieťaťa, ich názory a postoje k možnosti zamestnania svojho dieťaťa, vzťah jednotlivých členov rodiny k práci, k rôznym povolaniam, k aktuálnej, ale aj želanej životnej úrovni. Dôležité je tiež identifikovať vzťahy medzi členmi rodiny, ich správanie sa v bežných aj vypätých situáciách a tiež to, aký majú členovia rodiny vzťah k vlastnému sebarozvoju.

Na základe výsledkov komplexného posúdenia a diagnostikovania kariérového vývinu žiaka možno realizovať so žiakmi v rámci špeciálneho kariérového poradenstva rôzne aktivity. Charakter a rozsah realizovaných aktivít je veľmi individuálny a môže sa v priebehu kariérového vývinu žiaka meniť. V rámci poskytovania podporného opatrenia je vhodné poskytovať najmä nasledovné aktivity:

- poskytovanie informácií o sebe v súvislosti s plánovaním kariérového smerovania, podpora sebapoznávania;
- rozvíjanie zručností v oblasti riadenia svojej vzdelávacej a kariérovej dráhy
- poskytovanie informácií o povolaniach a svete práce,
- rozvoj osobnostných charakteristík podporujúcich kariérový rozvoj (sebadeterminácia, sebaúčinnosť a i.);

- stanovenie kariérových cieľov, podpora v rozhodovaní pri výbere ďalšieho študijného smerovania, výbere budúcej profesie, poskytovanie informácií potrebných pre rozhodovanie;
- riešenie nesúladu medzi schopnosťami a možnosťami žiaka s požiadavkami na výkon povolania o povolani;
- rozvoj praktických zručností zvyšujúcich zamestnanosť (písanie životopisu, motivačného listu, vyhľadávanie voľných pracovných miest, vedenie pohovoru a pod.) a zručností udržať sa v zamestnaní (napr. komunikačné a sociálne zručnosti potrebné na udržanie sa na pracovisku);
- podpora v prechodových obdobiach žiaka, rozvoj tranzitívnych zručností, potrebných pri zmene školy, zo školy do pracovného prostredia, vypracovanie a realizácii tranzitívneho programu žiaka so ŠVVP;
- vyhľadávanie vzorov, inšpirácií pre osobný kariérový rast (napr. úspešných ľudí so zdravotným postihnutím, úspešných ľudí vyrastajúcich v sociálne znevýhodnenom prostredí a i.);
- poskytovanie kariérových informácií o žiakovi zákonnému zástupcovi, zaangažovanie zákonného zástupcu do procesu kariérového rozvoja žiaka;
- rozvoj a podpora pracovných návykov, postojov k práci;
- porozumenie významu práce pre život;
- rozvíjanie zručností v oblasti riadenia svojej vzdelávacej a kariérovej dráhy;
- a ďalšie.

Jednotlivé aktivity sa môžu realizovať v spolupráci so zariadením poradenstva a prevencie, ale tiež napríklad so špeciálnymi školami pre žiakov so zdravotným znevýhodnením.

Spríevodný materiál s bližšími informáciami k podpornému opatreniu je dostupný tu [27425.pdf \(minedu.sk\)](#)

Cieľová skupina podporného opatrenia

Žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Podporné opatrenie je určené najmä tým žiakom, u ktorých je zvýšené riziko predčasného ukončovania školskej dochádzky, žiakov so sociálne znevýhodneného prostredia, žiakov so zdravotným postihnutím, žiakov s akýmikoľvek bariérami vo vzdelávacej dráhe.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. l) školského zákona):

- základná škola,
- základná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- stredná škola,

- stredná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami
- zariadenie poradenstva a prevencie.

Podporné opatrenia realizuje pedagogický zamestnanec v kariérovej pozícii kariérový poradca alebo odborný zamestnanec v kariérovej pozícii kariérový poradca, alebo odborný zamestnanec zariadenia poradenstva a prevencie.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Špecializované kariérové poradenstvo pre žiakov so ŠVVP sa realizuje zväčša formou **individuálneho poradenstva**. Ak je opatrenie poskytované homogénnejšej skupine žiakov so ŠVVP (napr. žiakom špeciálnych škôl) možno realizovať kariérové poradenstvo aj **skupinovo**. Skupinové aktivity je vhodné realizovať formou poskytovania informácií alebo zážitkovo.

Medzi konkrétne formy, ktoré sa využívajú pri poskytovaní špecializovaného kariérového poradenstva patria exkurzie, prezentácie, prednášky, diskusné kluby, zážitkové aktivity, návštevy dní otvorených dverí na jednotlivých typoch škôl či priamo u zamestnávateľov, tvorivé remeselné dielne, vzájomný tútoring, mentoring, rôzne formy spolupráce so zamestnávateľmi, a i.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah poskytovaného podporného opatrenia je potrebné prispôbiť individuálnym potrebám a schopnostiam žiaka a podmienkam školy alebo zariadenia poradenstva a prevencie.

Odporúčaný rozsah je 5-10 hodín v priebehu 2. stupňa základnej školy a 20 hodín v priebehu strednej školy (z toho minimálne 5 hodín musí byť realizovaných v posledných 2 ročníkoch pred ukončením príslušného stupňa vzdelávania alebo povinnej školskej dochádzky).

3.13 Zabezpečenie pôsobenia pedagogického asistenta v triede

Opis podporného opatrenia

Cieľom podporného opatrenia je vyrovnávať príležitosti detí/žiakov a pomoc pri prekonávaní bariér v ich výchove a vzdelávaní prostredníctvom pôsobenia pedagogického asistenta. Náplň poskytovania podporného opatrenia je totožná s náplňou práce pedagogického asistenta, ktorý podporné opatrenie realizuje. Náplň práce pedagogického asistenta určuje riaditeľ školy vsúlade s platnou legislatívou a s kompetenciami pedagogického asistenta ako pedagogického zamestnanca. Pedagogický asistent vykonáva svoju činnosť v súlade pracovnou náplňou v rámci svojej pracovnej zmluvy.

Pedagogický asistent pomáha deťom/žiakom prekonávať architektonické, informačné, jazykové, zdravotné, sociálne a kultúrne bariéry.

Pedagogický asistent v priebehu výchovno-vzdelávacieho procesu napríklad:

- pomáha vytvárať na vyučovaní podporujúcu a priateľskú atmosféru s rešpektujúcimi vzťahmi, demokratickými pravidlami a tímovou spoluprácou;
- zopakuje, prípadne preformuluje výklad učiva (podľa potreby dieťaťa/žiaka v preferovanej forme komunikácie);
- asistuje s porozumením inštrukcie zadaných úloh (podľa potreby dieťaťa/žiaka v preferovanej forme komunikácie);
- pomáha pri realizácii diferencovaného vyučovania, tak aby sa podporovalo napĺňanie potenciálu každého dieťaťa/žiaka v skupine;
- flexibilne sa s učiteľom strieda pri realizovaní jednotlivých činností (reflektovanie, pozorovanie, pomáhajúce, zadávanie, koordinovanie a iné);
- pomáha pri obsluhu technických zariadení, ktoré dieťa/žiak používa v každodennom živote ako sú vonkajšie časti kochleárných implantátov, pomôcky alternatívnej komunikácie, mechanické či elektrické vozíky, zariadenia na nahrávanie zvuku, zväčšovanie textu, špeciálne softvéry a iné špeciálne učebné a kompenzačné pomôcky;
- pomáha pri narábaní, údržbe, nasadzovaní a skladaní zdravotných pomôcok, ako sú barle, vozíky, chodítka, palice, okluzory, načúvacie prístroje, kochleárne aparáty, kostné vibrátory a iné;
- pomáha deťom/žiakom naučiť sa používať špeciálne učebné a kompenzačné pomôcky pod vedením školského špeciálneho pedagóga a/alebo OZ s cieľom viesť ich k čo možno najväčšej miere samostatnosti (napr. režimový pásik, náhradné komunikačné systémy);
- pomáha zvýšiť bezpečnosť dieťaťa/žiaka;
- monitoruje stav dieťaťa/žiaka (prestimulovanie, únava, stav pozornosti atď.) a následne spolu s učiteľom prehodnocuje vopred stanovené výchovno-vzdelávacie ciele;
- poskytuje podporu pri začlenení sa do rovesníckych skupín a v rovesníckom učení, povzbudzuje k zapojeniu sa do diskusií v triede, pomáha porozumieť a riešiť vzniknuté sociálne situácie (aj v situáciách mimo priestor triedy);
- poskytuje podporu pri obhajobe práv dieťaťa/ žiaka;
- poskytuje podporu v prevencii vzniku neprimeranej odkázanosti na pedagogickej asistencii a tiež neprimeranej odkázanosti na konkrétnej osobe, ktorá pedagogickú asistenciu vykonáva;
- podieľa sa na vytváraní a úprave pomôcok, personalizácii zadaní, úloh, písomných prác;
- a mnohé iné.

Vyššie uvedené príklady činností pedagogický asistent **nevykonáva v plnom rozsahu v každej skupine detí/žiakov.**

Pedagogický asistent pôsobí v triede spolu s učiteľom. Počas výchovno-vzdelávacieho procesu sa spoločne snažia realizovať vopred naplánované činnosti a zároveň flexibilne reagujú na

aktuálnu situáciu, charakter a obsah vznikajúcich interakcií v skupine. Okrem spolupráce s učiteľom má na prácu pedagogického asistenta určujúci vplyv spolupráca so školským špeciálnym pedagógom, prípadne odbornými zamestnancami školy.

Sprievodný materiál s bližšími informáciami k podpornému opatreniu je dostupný tu [27528.pdf \(minedu.sk\)](https://minedu.sk/27528.pdf)

Cieľová skupina podporného opatrenia

Všetky deti/žiaci zo skupiny (zväčša triedy), v ktorej pedagogický asistent pôsobí, na základe aktuálnych potrieb jednotlivých detí/žiacov.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. m) školského zákona):

- materská škola,
- materská škola pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- základná škola,
- základná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- stredná škola,
- stredná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo
- špeciálne výchovné zariadenie.

Podporné opatrenia realizuje pedagogický zamestnanec v kategórii **pedagogický asistent**.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Forma poskytovania podporného opatrenia **vzhľadom na činnosť dieťaťa/žiaka** môže byť:

- individuálna (prebieha v triede, alebo mimo triedu),
- skupinová (prebieha s časťou triedy, s celou triedou, alebo so širšou skupinou ako trieda).

Forma poskytovania podporného opatrenia **vzhľadom na spoluprácu pedagogického asistenta s učiteľom** môže byť:

- inštruktážna (učiteľ intenzívne usmerňuje pôsobenie pedagogického asistenta pri realizovaní jednotlivých aktivít. pedagogický asistent pracuje podľa inštrukcií učiteľa);
- kooperačná (vzniká na základe plánovania medzi pedagogickým asistentom a učiteľom);
- čiastočne kooperačná (pedagogický asistent spolu s učiteľom rámcovo plánuje postup svojej práce, vo výraznej miere si však pedagogický asistent sám stanovuje vlastný spôsob práce).

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah je potrebné prispôbiť individuálnym potrebám dieťaťa alebo žiaka a podmienkam školy na základe vyjadrenia zariadenia poradenstva a prevencie.

3.14 Poskytovanie zdravotnej starostlivosti

Opis podporného opatrenia

Cieľom opatrenia je poskytnúť dieťaťu/žiakovi so špecifickou zdravotnou diagnózou potrebnú zdravotnú starostlivosť, ktorá je nevyhnutná v čase výchovno-vzdelávacieho procesu a jeho pobytu v škole.

Zdravotná starostlivosť je poskytovaná v súlade so štandardnými diagnostickými a terapeutickými postupmi napríklad prostredníctvom nasledovných činností:

- a) sledovanie a posudzovanie zdravotného stavu dieťaťa alebo žiaka,
- b) meranie, posudzovanie a zaznamenávanie vitálnych funkcií,
- c) aplikovanie liekov všetkými dostupnými formami,
- d) odoberanie biologického materiálu,
- e) orientačné vyšetrenie krvi pomocou glukomera,
- f) podávanie stravy sondou alebo cez gastrostómiu,
- g) ošetrovanie všetkých typov stómii a vymieňanie stomického vrečka,
- h) hodnotenie a ošetrovanie porúch celistvosti kože,
- i) hodnotenie stavu výživy a dohľadanie nad dodržiavaním dietetického stravovania dieťaťa a žiaka v škole,
- j) starostlivosť o optické pomôcky (napr. okuliare), protézy a pod.,
- k) podpora pri starostlivosti o sluchové pomôcky (načúvacie prístroje, kochleárne implantáty),
- l) poskytovanie 1. pomoci pri akútnych záchvatoch, hypoglykémii, alergických reakciách a pod.,
- m) realizácia opatrení na predchádzanie prenosných ochorení.

Cieľová skupina podporného opatrenia

Deti a žiaci, ktorým z ich zdravotného stavu a/alebo zdravotného znevýhodnenia vyplýva potreba zdravotnej starostlivosti počas pobytu v škole.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. n) školského zákona):

- materská škola,
- materská škola pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- základná škola,
- základná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- stredná škola,
- stredná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- špeciálne výchovné zariadenie.

Podporné opatrenie poskytuje **zdravotnícky pracovník** podľa § 152a školského zákona).

Forma poskytovania podporného opatrenia

Individuálna.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah je nutné prispôbiť individuálnym potrebám dieťaťa/žiaka a podmienkam školy.

3.15 Zabezpečenie sebaobslužných úkonov v čase výchovno-vzdelávacieho procesu

Opis podporného opatrenia

Cieľom podporného opatrenia je zabezpečiť sebaobslužné úkony dieťaťa alebo žiakovi počas výchovno-vzdelávacieho procesu podľa jeho potrieb a v súlade s prílohou č. 4 Zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Ide o nasledovné oblasti činností:

Osobná hygiena

Hygienická starostlivosť o jednotlivé časti tela: ruky, tvár, zuby, nechty.

V mnohých prípadoch ide len o čiastočnú podporu, kedy sa dieťa/žiak nevie dostatočne efektívne pohybovať v priestore určenom na osobnú hygienu (napr. pri oslabení hrubej alebo jemnej motoriky), alebo nemá dostatočne osvojenú postupnosť jednotlivých dielčích činností (napr. pri oslabení kognitívnych schopností). V mnohých prípadoch je však potrebná podpora komplexná, kedy osoba poskytujúca asistenciu v oblasti osobnej hygieny, niektoré úkony vykonáva v plnej miere namiesto dieťaťa/žiaka.

Stravovanie a dodržiavanie pitného režimu

Porciovanie stravy, obsluha (prinesenie stravy a nápoja na dosah), kŕmenie a pomoc pri pití.

Rozsah a charakter podpory je v tomto smere široký. Mnoho detí/žiakov nedokáže odniesť podnos s jedlom a pitím bez pomoci, niektorí to nedokážu vôbec. Obdobne široký rozsah podpory je pri samotnom procese prijímania potravy či tekutín. Asistencia v tomto smere znamená podporu pri manipulovaní s tanierom, príborom a kúskami potravy.

Vyprázdňovanie

Sprievod na toaletu, pomoc pri vyzliekaní, obliekaní, účelná očista po toalete, sprievod z toalety, podanie podložnej misy, močovej fľaše s následným očistením podložnej misy (fľaše), ochrana osobnej a postelnej bielizne pred znečistením (nasadenie a výmena plienky).

Niektoré deti/žiaci môžu potrebovať neustálu starostlivosť, zatiaľ čo iní budú potrebovať pomoc len pri presunoch na toaletu alebo pri samotnom používaní toalety.

Obliekanie, vyzliekanie

Výber oblečenia (rozpoznanie jeho správneho vrstvenia a farieb), obliekanie, obúvanie, vyzliekanie, vyzúvanie.

Pri niektorých deťoch/žiakoch sú ťažkosti v tejto oblasti spojené s hrubou alebo jemnou motorikou, u iných to môže byť ťažkosť spojená s oslabením kognitívnych funkcií (napr. určiť na čo slúžia jednotlivé časti odevu, ako odev prispôbiť vonkajšej teplote a iné). Asistenciu je vhodné poskytnúť len pre tú časť zo sústavy krokov a tú oblasť, v ktorej je naozaj potrebná.

Mobilita, motorika

Sprievod pri chôdzi (chôdza po rovine, po schodoch), pomoc pri vstávaní z lôžka, pomoc pri líhaní na lôžko, polohovanie, pomoc pri manipulácii s predmetmi (napríklad pri uchopení lyžičky, zapínaní gombíkov), obsluha a premiestňovanie predmetov dennej potreby.

Poskytnutie efektívnej asistencie v oblasti mobility vyžaduje v prvom kroku dôkladné oboznámenie sa s motorickými schopnosťami a možnosťami konkrétneho dieťaťa /žiaka. Rovnako dôležité je oboznámiť sa s pomôckami, ktoré používa a so spôsobom a rozsahom ich ovládania.

Dodržiavanie liečebného režimu

Životospráva dieťaťa alebo žiaka na podporu liečby, ktorú stanoví lekár.

Môže ísť o rôzne opatrenia v rámci výchovno-vzdelávacích procesov školy, ale tiež vykonávanie alebo obmedzenie konkrétnych aktivít.

Sprievodný materiál s bližšími informáciami k podpornému opatreniu je dostupný tu [27528.pdf \(minedu.sk\)](https://minedu.sk)

Cielová skupina podporného opatrenia

Deti/žiaci, ktorí majú obmedzenia vo vykonávaní sebaobslužných úkonov.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. o) školského zákona):

- škola alebo
- školské zariadenie.

Podporné opatrenie realizuje osobný asistent, pomocný vychovávateľ alebo zdravotnícky pracovník.

Forma poskytovania PO

Forma poskytovania podporného opatrenia je priamo závislá na miere samostatnosti dieťaťa/žiaka a na charaktere a rozsahu konkrétnych obmedzení dieťaťa/žiaka v oblasti sebaobslužných úkonov.

Pri poskytovaní podporného opatrenia sa venuje zvýšená pozornosť výberu vhodných foriem realizácie, pri ktorej sa maximálne dbá na zachovaní dôstojnosti dieťaťa alebo žiaka.

Odporúčaný rozsah PO

Rozsah je nutné prispôbiť individuálnym potrebám dieťaťa/žiaka a podmienkam školy. Pri voľbe rozsahu a intenzity poskytovania podporného opatrenia sa zohľadňuje najmä vek dieťaťa/žiaka, dostupnosť a bezpečnosť prostredia a služieb dostupných v škole, alebo školskom zariadení. Niektoré deti/žiaci môžu potrebovať neustálu starostlivosť, a to aj počas vyučovania, zatiaľ čo iní budú potrebovať pomoc najmä pri presunoch alebo pri používaní toalety. Maximálny rozsah je zabezpečenie podporného opatrenia počas celého výchovno-vzdelávacieho procesu v škole a školskom zariadení.

Pri stanovení rozsahu sa vychádza aj z písomného vyjadrenia všeobecného lekára pre deti a dorast, ktoré je súčasťou Vyjadrenia na účel poskytnutia podporného opatrenia.

3.16 Poskytnutie špeciálnych edukačných publikácií a kompenzačných pomôcok

Opis podporného opatrenia

Cieľom podporného opatrenia je stimulovať aktivitu dieťaťa/žiaka a zvyšovať jeho motiváciu v učení sa využívaním špeciálnych edukačných publikácií (v printovej, zvukovej, elektronickej alebo inej forme, napríklad v reliéfno-bodovom písme) a špeciálnych kompenzačných pomôcok.

Podporné opatrenie *Poskytnutie špeciálnych edukačných publikácií a kompenzačných pomôcok*; sa poskytuje podľa § 145a ods. 2 písm. p) školského zákona.

ŠPECIÁLNE EDUKAČNÉ PUBLIKÁCIE

Napomáhajú dosahovať ciele výchovno-vzdelávacieho procesu **využitím osobitnej formy komunikácie** (viac popísanej v sprievodnom materiáli k PO Zabezpečenie osobitných foriem komunikácie dieťaťa so zdravotným postihnutím alebo žiaka so zdravotným postihnutím so školou alebo so školským zariadením), ktorou môže byť napríklad:

- Braillovo písmo, bodová či reliéfná grafika;
- implementácia posunkového jazyka;
- prepis hovoreného slova do písaného textu;
- titulkovanie;
- poskytnutie textu v písomnej forme (prezentácia, poznámky);
- alternatívna a augmentatívna komunikácia;
- audiokomentáre a iné elektronické formy;
- edukačné publikácie vytvárané pre deti/žiacov, ktoré rešpektujú princípy ľahko čitateľného textu.

V prípade, že sú rodičia alebo zákonní zástupcovia detí/žiacov limitovaní v čítaní, odporúča sa aj v písomnej komunikácii dodržiavať pravidlá ľahko čitateľného textu a ľahko zrozumiteľných informácií, čím sa zabezpečí spolupráca s rodinou a dieťaťu alebo žiakovi vytvorí priestor na aktívne zapojenie sa do výchovno-vzdelávacieho procesu s podporou rodiny, čo zvýši jeho motiváciu k učení.

Edukačné publikácie s doložkou MŠVVaŠ SR sú určené pre materské školy a školy, v ktorých sa vzdelávanie považuje za sústavnú prípravu na povolanie (základné a stredné školy). Školy majú pre deti/žiacov dostupné rôzne druhy edukačných publikácií: učebnice, pracovné zošity, učebné texty, digitálne edukačné publikácie, či e-knihy. Každá škola si môže podľa svojho zamerania vybrať edukačné publikácie z Registra edukačných publikácií MŠVVaŠ SR na daný školský rok, ktorý je dostupný online na webovom sídle MŠVVaŠ SR. Najčastejšie sa používajú šlabikáre a učebnice na rozvoj jazykových kompetencií. Zvlášť sú šlabikáre a učebnice pre žiacov s mentálnym postihnutím, narušenou komunikačnou schopnosťou, pre žiacov s poruchami zraku, sluchu a i. Dostupné sú učebnice pre základné školy pre žiacov so sluchovým postihnutím, v ktorých je implementovaný posunkový jazyk, učebnice v prepise do Braillovoho písma pre žiacov so zrakovým postihnutím a i.

ŠPECIÁLNE UČEBNÉ A KOMPENZAČNÉ POMÔCKY

Cieľom je zabezpečiť prekonanie bariér pri dosahovaní optimálneho výsledku vo výchovno-vzdelávacom procese efektívne a samostatne, umožniť dieťaťu/žiakovi zažívať úspech pri nadobúdaní vedomostí, zručností a spôsobilostí a eliminovať potrebu ďalšej asistencie zo strany okolia.

Špeciálne učebné pomôcky prispievajú k samostatnosti, pochopeniu a dosiahnutiu výchovno-vzdelávacích cieľov detí a žiakov. Môžu byť vyrobené priamo na mieru pre dieťa/žiaka, alebo sú vyrobené sériovo, vychádzajúc z dlhoročnej pedagogickej praxe, so zámerom cielene a systematicky prispieť ku konkrétnemu výchovno-vzdelávaciemu cieľu. Mnohé špeciálne učebné pomôcky zastávajú najmä kompenzačnú funkciu (nahrádzajú obmedzenú alebo absentujúcu modalitu percepcie inou).

Kompenzačné pomôcky nahrádzajú, dopĺňajú a podporujú chýbajúce alebo oslabené funkcie príslušného orgánu. Kompenzujú dôsledky nedostatku, poškodenia alebo straty funkcie alebo orgánu. Zvyšujú samostatnosť a nezávislosť detí/žiakov so zdravotným znevýhodnením.

Téma špeciálnych učebných a kompenzačných pomôcok je rozpracovaná v Metodike špeciálnych učebných a kompenzačných pomôcok. (prelinkovať)

Z pohľadu rôznych potrieb detí/žiakov, alebo potrieb rôznych skupín detí/žiakov sa v tejto publikácii špeciálne učebné a kompenzačné pomôcky členia na univerzálne pomôcky a úpravy a špecifické špeciálno-edukačné a kompenzačné pomôcky.

Univerzálne pomôcky a úpravy – napomáhajú deťom/žiakom pri dosahovaní konkrétnych výchovno-vzdelávacích, zväčša krátkodobých, cieľov. Sú to aj bežné edukačné pomôcky, ktoré však deti/žiaci so zdravotným znevýhodnením používajú vo väčšom množstve alebo častejšie. Patria sem aj úpravy prostredia a prispôsobenie výchovno-vzdelávacieho procesu, ktoré zlepšia prístupnosť nielen z pohľadu mobility, ale aj prístupu k informáciám.

Univerzálne pomôcky a úpravy sa pre konkrétne dieťa/žiaka zvyčajne využívajú dočasne na preklopenie vývinového obdobia, v ktorom je potreba oslabenú funkciu cielene rozvíjať. Výnimkou je využitie univerzálnej pomôcky/úpravy pre tie deti/žiaci, ktorí vzhľadom na svoje zdravotné znevýhodnenie potrebujú jej trvalé využívanie. Príkladom sú bezbariérové vstupy do budovy, ktoré budú deti/žiaci s narušenou hybnosťou dolných končatín potrebovať počas celej školskej dochádzky, ale sú nápomocné aj pre deti/žiaci s ťažkosťami v oblasti vizuo-motorickej koordinácie, ktoré sú bežné u žiakov s poruchou aktivity a pozornosti, poruchami učenia, či zrakovým postihnutím. Pre týchto žiakov je bezbariérový vstup vhodný najmä na začiatku školskej dochádzky.

Univerzálne pomôcky sa v publikácii členia na *Úpravy a usporiadanie prostredia, Základné materiálne a didaktické pomôcky, Pomôcky na rozvoj elementárnej gramotnosti, Knihy a edukačné publikácie a Technicko-didaktické pomôcky.*

Špecifické pomôcky – sú určené pre špecifickú skupinu detí/žiakov so zdravotným znevýhodnením, sú používané dlhodobo, často slúžia na plnenie dlhodobých výchovno-vzdelávacích cieľov. Spravidla sú to konkrétne kompenzačné pomôcky a pomôcky pri rozvoji nadania.

Zaraďujeme sem aj **podporné technológie** (nazývané aj asistenčné technológie) – ide o také druhy alebo skupiny technických pomôcok, ktoré používajú ľudia so zdravotným znevýhodnením a pomáhajú im v ich každodennom živote.

Špecifické pomôcky sú v publikácii členené na šesť skupín *Kompenzácia porúch zrakových funkcií, Kompenzácia porúch sluchových funkcií, Kompenzácia porúch telesných funkcií a pohybovej schopnosti, chorých a zdravotne oslabených, Kompenzácia narušenej komunikačnej schopnosti, Kompenzácia porúch kognitívnych funkcií, Rozvoj všeobecného intelektového nadania a kompenzácia deficitov čiastkových funkcií.*

Pri výbere pomôcok je potrebné prihliadať predovšetkým na motiváciu dieťaťa/žiaka pre danú oblasť, jeho záujmy. Dieťa/žiak by mal byť vnútorne motivovaný na prácu s danou pomôckou, prípadne mať možnosť výberu (napr. ak skôr skončí úlohy na hodine, môže si vybrať niektorú z logických hier). Je napríklad potrebné zvážiť výber pomôcky aj v súvislosti s formou výchovy a vzdelávania. Avšak žiaci ani v najlepšie vybavenej škole a triede nemusia dosahovať dobré výsledky. Samotné pomôcky sú iba jedným z „prvkov“ výchovno-vzdelávacieho procesu, a spravidla pomocným prostriedkom pre nadobúdanie vedomostí (obsahu vzdelávania).

Súvisiace legislatívne ustanovenia:

§ 95 ods. 4 školského zákona

§ 131 ods. 5 písm. g) školského zákona

§ 131 ods. 6 písm. h) školského zákona

§ 144, ods. 1 písm. e) školského zákona

§ 144 ods. 2) školského zákona

§ 144 ods. 3) školského zákona

§ 12 vyhláška 223/2022 Z. z. o základných školách;

§ 16 vyhláška 224/2022 Z. z. o strednej škole;

Vyhláška 307/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní žiakov s intelektovým nadaním.

Sprívodný materiál s bližšími informáciami k podpornému opatreniu je dostupný tu [27530.pdf \(minedu.sk\)](#)

Cieľová skupina podporného opatrenia

Deti/žiaci, pre ktorých je nástrojom k dosiahnutiu cieľov výchovno-vzdelávacieho procesu konkrétna kompenzačná a špeciálna edukačná pomôcka, ako aj špeciálne edukačné publikácie. Spravidla ide o deti/žiacov so zdravotným znevýhodnením.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. p) školského zákona):

- materská škola,
- materská škola pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,

- základná škola,
- základná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- stredná škola,
- stredná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo
- špeciálne výchovné zariadenie.

Podporné opatrenie poskytuje pedagogický zamestnanec v kategórii učiteľ, pedagogický asistent alebo školský špeciálny pedagóg, odborný zamestnanec alebo školský podporný tím.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Po zabezpečení špeciálnej edukačnej publikácie či kompenzačnej pomôcky je nutné dieťa/žiaka naučiť ako efektívne, bezpečne a podľa možnosti samostatne s publikáciou či pomôckou narábať. V niektorých situáciách môže byť nutná aj komunikácia a poučenie pre zákonných zástupcov.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah podporného opatrenia je krátkodobý alebo dlhodobý (na pravidelnej báze) podľa individuálnych potrieb daného dieťaťa/žiaka na základe vyjadrenia zariadenia poradenstva a prevencie, pedagogického zamestnanca v kategórii školský špeciálny pedagóg, odborného zamestnanca školy alebo školského podporného tímu.

3.17 PO zabezpečenie úpravy priestorov školy určených na podporu vnímania a nadobúdanie zručností

Opis podporného opatrenia

Cieľom opatrenia je vytvoriť v školách priestor a podmienky s dlhodobým efektom na rozvoj rôznych oblastí vývinu; na rehabilitáciu, oddych a relaxáciu pod odborným vedením napríklad na bezpodnetový oddych; na stimuláciu zmyslového vnímania; na nadobúdanie zručností spojených s využívaním kompenzačných a špeciálno-edukačných pomôcok.

Potrebné je zabezpečiť izolované miestnosti alebo prispôsobiť časti miestností s cieľom vytvorenia priestoru na podporu zmyslového vnímania, elimináciu vnútornej tenzie, uspokojenie vnútorných potrieb dieťaťa/žiaka alebo podporu kognitívnych schopností a manuálnych zručností detí/žiakov.

Miestnosti zamerané na spomínaný účel sú napríklad:

- multisenzorické miestnosti;
- bezpodnetové miestnosti;
- relaxačný kútik;

- miestnosti na nadobúdanie zručností spojených s využívaním kompenzačných a špeciálno-edukačných pomôcok;
- miestnosť pre špeciálneho pedagóga a odborného zamestnanca;
- miestnosť pre zdravotnú sestru.

MULTISENZORICKÁ MIESTNOSŤ

Multisenzorická miestnosť zriadená v škole má slúžiť na poskytnutie pozitívne naladeného prostredia, ktoré má funkciu relaxačnú, poznávaciu a interakčnú. Aktívny, ale aj pasívny pobyt v miestnosti môže pomôcť u dieťaťa/žiaka redukovať stres a stereotypné správanie, znižovať agresívne správanie a formy sebapoškodzovania.

Multisenzorické miestnosti by mali rešpektovať senzorické potreby dieťaťa/žiaka. Môže to byť v zmysle eliminácie (obmedzenia) rušivých podnetov, alebo naopak v zmysle senzorickej stimulácie, ktorá dieťa/žiaka podnecuje, podporuje jeho vývin, aktivizuje ho.

Pobyt v miestnosti je možné využiť aj ako jednu z alternatívnych ciest pri učení sa (alebo poskytovaní intervencie/terapie), keď štandardný spôsob zlyháva, alebo nie je dostatočne efektívny, ako napr. pri objavovaní a hľadani štýlu učenia a podpory sústredenia sa detí/žiakov a odhaľovaní najvhodnejšieho zmyslového kanálu pre učenie.

Pobytom v multisenzorickej miestnosti je možné u dieťaťa/žiaka ukázať jeho silné stránky, podporiť jeho vnímanie seba a svojho okolia, ukázať mu jeho schopnosť sa učiť a nadobúdať nové skúsenosti a poznatky a tak prirodzenou cestou posilniť jeho sebavnímanie a sebavedomie. Vďaka vybudovaniu pozitívneho sebaobrazu je možné predchádzať problémovému správaniu či poruchám správania dieťaťa/žiaka alebo eliminovať niektoré prejavy porúch správania alebo problémového správania.

Ďalší typ multisenzorickej miestnosti poskytuje možnosť u dieťaťa/žiaka uspokojiť jeho aktuálne vnútorné potreby a prežívanie, eliminovať u žiaka vnútorné napätie, frustráciu alebo agresiu. Pobytom v miestnosti sa dieťa/žiak učí regulovať svoje prežívanie a správanie.

Miestnosť môže byť samostatne vybavená a izolovaná alebo súčasťou inej miestnosti, napríklad telocvične, avšak s jasne ohraničenou a vymedzenou časťou. Pobyt a vybavenie miestnosti má slúžiť na aktuálne odreagovanie a uspokojenie vnútorných potrieb dieťaťa/žiaka, napríklad formou pohybovej aktivity – v miestnosti má mať možnosť dieťa/žiak uvoľniť napätie napríklad formou skákania, hádzania lopty/medicinbalu na určené miesto alebo o zem na konkrétnom mieste (výbušnosť, uvoľnenie energie, eliminácia agresívnych prejavov), chodenie cez prekážku, búchanie do určeného predmetu (molitanový valec, malé boxovacie vrece a podobne) a ďalšie. Vybavenie miestnosti nie je vopred určené, je však potrebné pred vstupom do danej miestnosti deti/žiakov alebo dieťa/žiaka upozorniť na pravidlá bezpečnosti, avšak umožniť mu voľný pohyb a odreagovanie sa. Dieťa/žiak má v danej miestnosti pociťovať voľnosť a možnosť uvoľniť nahromadenú energiu a emócie. Pobyt v miestnosti by mal byť jasne vymedzený, úvodným aj záverečným znamením/signálom, totožným pri každom pobyte. Dieťa/žiak by mal byť vopred oboznámený s účelom jednotlivých „stanovišť“ v miestnosti. V závere pobytu v miestnosti je nevyhnutné zaradiť krátke relaxačné cvičenie, v ktorom dieťa/žiak precíti pocit uvoľnenia a odstránenia napätia a frustrácie.

BEZPODNETOVÁ MIESTNOSŤ

Bezpodnetová miestnosť je samostatne zriadená miestnosť, v ktorej by sa malo nachádzať čo najmenej sensorických podnetov. Po vizuálnej aj technickej stránke by mala byť miestnosť čo najjednoduchšia, bez vizuálnych stimulov, podľa možností odhlučnená a mala by pôsobiť jednoducho a príjemne. Dieťa/žiak by mal mať možnosť v miestnosti získať pocit upokojenia a uvoľnenia a mal by mať možnosť oddychu a relaxácie bez zmyslových podnetov. V miestnosti sa môže nachádzať jednoduchý polohovateľný vak, sedací vak alebo iná podložka na ležanie, oddych.

Miestnosť je vhodná na odstránenie negatívnych prejavov hypersenzitivity, agresie alebo neprimeraného správania a oddych bez zmyslových podnetov. Po zabudovaní akustickej techniky s reproduktormi, môže byť miestnosť využitá aj pri nácviku echolokácie pre nevidiace deti/ žiakov, alebo nácvik komunikácie pre deti/žiakov s poruchou sluchu.

RELAXAČNÝ KÚTIK ALEBO RELAXAČNÁ ZÓNA

Relaxačný kútik

Relaxačný kútik by mal tvoriť súčasť triedy, v ktorej prebieha výchova a vzdelávanie. Kútik by mal byť príjemným priestorom, v ktorom sa môže dieťa/žiak upokojiť a relaxovať v prípade, že pociťuje pocit hnevu, smútku, emocionálnej nestability alebo napríklad vyčerpania, alebo má potrebu tráviť chvíľu čas osamote. Pobyt v relaxačnom kútku okrem odstránenia napätia, únavy a negatívnych pocitov pomáha dieťaťu/žiakovi naučiť sa identifikovať a regulovať vlastné emócie a prežívanie. Dieťa/žiak by mal byť oboznámený s účelom daného priestoru a primerane vedený k jeho využívaniu.

Relaxačná zóna

Relaxačná zóna by mala tvoriť súčasť školy, napríklad chodby (interiér) alebo jej areálu (exteriér) a má slúžiť na pasívny aj aktívny odpočinok detí/žiakov. Relaxačná zóna by mala byť príjemným miestom, v ktorom sa môže dieťa/žiak uvoľniť, relaxovať alebo v prípade potreby vo svojom čase mimo vyučovania, napríklad počas prestávky, realizovať kreatívnu činnosť, ktorá mu pomáha v uvoľnení a vychádza z jeho vnútorných potrieb. Relaxačné zóny takisto môžu slúžiť ako miesto na socializáciu detí/žiakov v čase mimo vyučovania. Relaxačná zóna môže poslúžiť aj ako priestor na samoštúdium.

MIESTNOSŤ NA NADOBÚDANIE ZRUČNOSTÍ SPOJENÝCH S VYUŽÍVANÍM KOMPENZAČNÝCH A ŠPECIÁLNO-EDUKAČNÝCH POMÔCOK

Miestnosť na nadobúdanie zručností spojených s využívaním kompenzačných a špeciálno-edukačných pomôcok môže byť súčasťou inej miestnosti, kde však bude presne vymedzený priestor na vykonávanie potrebnej činnosti alebo môže ísť o samostatnú miestnosť. Má slúžiť na individuálnu prácu s dieťaťom/žiakom, ktorý z dôvodu zdravotného znevýhodnenia potrebuje k úspešnému zvládnutiu edukačného procesu využívať špeciálno-edukačné pomôcky. V týchto priestoroch má možnosť individuálnym tempom a za adekvátnej pomoci za použitia kompenzačných pomôcok realizovať konkrétne činnosti spojené s výchovno-vzdelávacím

procesom. Vybavenie danej miestnosti má zodpovedať špecifickým potrebám žiakov, ktorí využívajú špeciálno-edukačné pomôcky po priestorovej, organizačnej aj materiálnej stránke.

MIESTNOSŤ PRE ŠPECIÁLNEHO PEDAGÓGA A ODBORNÉHO ZAMESTNANCA

Miestnosť určená na odbornú prácu s deťmi/žiakmi. Diagnostika, intervencia, terapia a iné odborné činnosti vyžadujú špecifické prostredie. Špeciálny pedagóg a odborný zamestnanec pripraví miestnosť podľa konkrétnych potrieb detí/žiakov. Miestnosť môžu využívať na individuálnu, ako aj skupinovú prácu s dieťaťom/žiakom, ako aj ďalšie odborné činnosti súvisiace s intervenciou napr. stretnutia, konzultácie a supervízie rodičov, pedagógov a ďalších zamestnancov školy a iné.

Cieľová skupina podporného opatrenia

Deti/žiaci, pre ktorých je nástrojom dosiahnutia výchovno-vzdelávacích cieľov využitie možností takejto miestnosti alebo časti miestnosti, najmä deti/žiaci so zdravotným znevýhodnením. Pri výbere miestnosti, pomôcok a aktivít realizovaných s dieťaťom/žiakom je nevyhnutné prihliadať na jeho aktuálne potreby a naladenie, pričom je dôležité dieťa/žiaka neprestimulovať množstvom podnetov, ktoré sú mu poskytnuté.

Multisenzorická miestnosť: pre všetky deti/žiacov, najmä je vhodná pre deti/žiacov so zmyslovou depriváciou, kognitívnym deficitom alebo deti/žiacov, u ktorých je možné pobytom v senzorickej miestnosti navodiť pocit bezpečia, uvoľnenia a relaxácie.

Bezpodnetová miestnosť: pre deti/žiacov, ktorí v dôsledku hypersenzitivity, prestimulovania, porúch správania alebo v dôsledku iného zdravotného znevýhodnenia pociťujú pocit silnej vnútornej emocionálnej nestability, agresivity, tenzie alebo pociťujú potrebu celkového senzorického a psychomotorického upokojenia. Rovnako pre deti/žiacov, ktorí vyžadujú nácvik priestorovej orientácie, echolokácie, oddych bez zmyslových podnetov.

Relaxačný kútik/relaxačná zóna: pre všetky deti/žiacov, ale najmä deti/žiacov, ktorí potrebujú v dôsledku emocionálnej nestability, vnútornej tenzie alebo vyčerpania priestor na aktívny ale aj pasívny oddych, relaxáciu a uvoľnenie.

Miestnosť na nadobúdanie zručností spojených s využívaním kompenzačných a špeciálno-edukačných pomôcok: pre všetky deti/žiacov, ktorí v dôsledku zdravotného znevýhodnenia potrebujú na prevedenie konkrétnych činností využívať kompenzačné a špeciálno-edukačné pomôcky.

Miestnosť pre zdravotnú sestru vybavenú potrebnými prístrojmi, nábytkom, uzamykateľnými skrinkami: pre všetkých žiakov, ktorí potrebujú jednorazovú alebo opakovanú pomoc zdravotnej sestry na výkon ošetrovateľskej činnosti.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. q) školského zákona)

- škola,
- špeciálne výchovné zariadenie.

Realizáciu podporného opatrenia zabezpečuje riaditeľ školy. Riaditeľ školy zabezpečí miestnosť alebo konkrétnu časť miestnosti, ktorú môžu deti/žiaci využívať pod vedením pedagogických a odborných zamestnancov školy alebo školského podporného tímu.

Miestnosť špeciálno-pedagogickej podpory si môže škola vytvoriť podľa vlastných možností a potrieb, ktoré identifikuje v spolupráci so zariadením poradenstva a prevencie.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Miestnosť je možné využívať individuálne, alebo skupinovo.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah podporného opatrenia sa poskytuje podľa individuálnych potrieb dieťaťa/ žiaka na pravidelnej alebo nepravidelnej báze na základe vyjadrenia zariadenia poradenstva a prevencie, pedagogického zamestnanca v kategórii školský špeciálny pedagóg, odborného zamestnanca školy alebo školského podporného tímu.

3.18 Odstraňovanie fyzických bariér v priestoroch školy alebo školského zariadenia a organizačných bariér pri výchove a vzdelávaní

Opis podporného opatrenia

Cieľom podporného opatrenia je odstrániť bariéry (najmä fyzické) a sprístupniť vzdelávanie a školské prostredie pre dieťa/žiaka so zdravotným znevýhodnením a ostatné deti/žiacov tak, aby zodpovedali ich výchovno-vzdelávacím potrebám. Primerané úpravy majú byť v súlade s legislatívou a ďalšími usmerneniami a metodickými materiálmi (najmä Manuálom debarierizácie škôl a školských zariadení, 2022) navrhnuté a realizované tak, aby podporovali začleňovanie detí/žiacov počas celého procesu výchovy a vzdelávania. Pri budovaní nových škôl a školských zariadení sa uplatňuje univerzálne navrhovanie a univerzálny dizajn.

Úprava prostredia škôl a školských zariadení môže byť výrazným podporným mechanizmom, ktorý priamo nielen prispeje k vytvoreniu inkluzívneho prostredia, ale aj efektívnym prostriedkom k dosiahnutiu výchovno-vzdelávacích cieľov.

Každé dieťa/žiak je v škole vítané. Preto pred nástupom dieťaťa/žiaka so ZZ/ŠVVP s ohľadom na jeho fyzické a psychické danosti/možnosti do školy alebo školského zariadenia sa odporúča včas, ideálne ešte pred samotným nástupom, konzultovať s vedením školy alebo školského zariadenia, prípadne aj so zriaďovateľom školy/školského zariadenia, možnosti umiestnenia dieťaťa/žiaka v ich škole alebo školskom zariadení. Dôvodom je prípadná úprava prostredia pre čo najplnohodnotnejšie vzdelávanie dieťaťa/žiaka v škole a školskom zariadení, ako aj sprístupnenie jeho účasti na aktivitách školy.

Riešenie úpravy školského prostredia je upravené v **Manuáli debarierizácie škôl a školských zariadení**.³

V manuáli sú vymedzené štandardy debarierizácie školského prostredia a eliminácie fyzických, informačných a technologických bariér tak, aby zodpovedali skutočným potrebám detí/žiacov nielen so zdravotným znevýhodnením a rešpektovali princípy univerzálneho dizajnu. Je založený na holistickom prístupe, ktorý zabezpečuje plnú participáciu dieťaťa/žiaka na živote školy (t. j. definuje štandardy, ktoré vytvárajú inkluzívny priestor). Okrem priestorových štandardov (ako napr. technická špecifikácia pre stavebné úpravy) definuje manuál aj štandardy postupu pri debarierizácii budov škôl a školských zariadení.

Nie je vhodné, aby kvôli akýmkoľvek bariéram bolo dieťa/žiak so ZZ/ŠVVP vylúčené z výchovno-vzdelávacieho procesu. V rámci debarierizácie by mala byť pozornosť sústredená najmä na vytvorenie komplexného inkluzívneho prostredia metódou univerzálneho navrhovania/dizajnu. Toto by malo zahŕňať najmä prístupnosť prostredia (fyzická prístupnosť) rešpektujúceho jednotlivcov s rôznym zdravotným znevýhodnením vrátane osôb so zvýšenou zmyslovou citlivosťou, ako aj technologickú prístupnosť a prístupnosť informačných a komunikačných zdrojov/nástrojov, vzdelávacích metód, materiálov (eliminácia informačných bariér), elimináciu komunikačných, sociálnych aj psychických bariér a podobne.

Odstraňovaniu bariér a sprístupneniu školského prostredia všetkým deťom/žiakom sa venuje aj **Metodika špeciálnych učebných a kompenzačných pomôcok** v časti "Úprava a usporiadanie prostredia", kde sú opísané vonkajšie a vnútorné prístupové riešenia. Podľa kvality ich uvedenia do praxe môže dieťa/žiak optimálne fungovať v škole alebo školskom zariadení. Primárnym cieľom debarierizačných opatrení je nielen vytvorenie optimálnych podmienok na vzdelávanie dieťaťa/žiaka so ZZ/ŠVVP, ale aj zaistenie bezpečného, tvorivého a akceptujúceho prostredia.

Úpravy vonkajšieho prostredia definujú požiadavky na elimináciu prirodzených prekážok, ktoré za normálnych okolností bezproblémovo slúžia pre bežnú detskú populáciu, ale pre dieťa/žiaka napríklad s obmedzenou schopnosťou pohybu môžu byť neprekonateľnou prekážkou, ako napríklad schody. Zahŕňajú aj také prvky, ktoré napomáhajú dieťaťu/žiakovi so zdravotným znevýhodnením k jednoduchšej orientácii prostredníctvom reflexných, vizuálnych alebo zvukových signalizačných prvkov.

Príklady:

- vybudovanie bezbariérového prístupu na prekonávanie výškových rozdielov;
- odstránenie prekážok v exteriéroch;
- vybudovanie vodiacich línií v exteriéri,
- vybudovanie pevnej nájazdovej rampy do budovy.

Úpravy vnútorného prostredia rovnako definujú spôsoby eliminácie prekážok, a obsahujú aj prvky úpravy prostredia, napr. lokalizáciu triedy, rozloženie lavíc, vizuálny poriadok v triede a pod.

³ <https://www.minedu.sk/data/att/24374.pdf>

Príklady:

- úpravy a usporiadanie priestorov pre bezpečný, plynulý a komfortný pohyb dieťaťa/žiaka;
- odstránenie prekážok v interiéri;
- tvorba reliéfnych plánikov a zabezpečenie ich prístupnosti;
- reliéfne označenia v Braillovom písme a/alebo reliéfnej latinke;
- farebné kontrastné riešenia a označenia;
- zväčšené nápisy pre uľahčenie orientácie;
- piktogramy pre uľahčenie orientácie;
- vizuálne a zvukové signalizačné zariadenia;
- akustické riešenie miestností;
- prenosnú bezdrôtovú technológiu;
- rôzne asistenčné technológie podľa individuálnych potrieb dieťaťa/žiaka;
- prispôsobenie osvetlenia;
- vytvorenie priestoru pre riešenie zdravotných problémov;
- vytvorenie oddychových/relaxačných zón;
- odhlučnenie miestností;
- vytvorenie akustických (sedenie vpredu, ďalej od ventilátora alebo dataprojektora, lepšie počujúcim uchom smerom k učiteľovi alebo hovoriacemu, mať výhľad na tvár učiteľky, sedenie v kruhu, tichá zóna v triede) a architektonických (odhlučňovacie panely, tkaniny v triede na odhlučnenie a pod.) podmienok pre vzdelávanie žiaka s poruchou sluchu;
- vytvorenie vhodných podmienok pre odzvanenie;
- vytvorenie tichých zón v triede/škole (s použitím odhlučňovacích panelov, násteniek, závesov a i.);
- vybudovanie bezbariérových toaliet, šatní, umyvární, učební, laboratórií, telocvične, jedálne, ubytovacieho zariadenia pre deti/žiacov, knižnice, vonkajšieho školského areálu a podobne.

Cieľová skupina podporného opatrenia

Deti a žiaci so zdravotným znevýhodnením a ostatné deti/žiaci, ktorým vyvstane potreba eliminácie rôznych druhov bariér - psychických, fyzických, technologických, informačných, komunikačných a pod.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. r) školského zákona):

- škola,
- školské zariadenie.

Poskytovanie opatrenia zabezpečuje a v prípade potreby v spolupráci s ďalšími zainteresovanými osobami realizuje riaditeľ školy.

Forma poskytovania podporného opatrenia

- jednoduché úpravy školy a/alebo školského prostredia pedagógmi (najmä v triede – premiestnenie nábytku, vizuálny poriadok);
- jednoduché úpravy interiéru školy a/alebo školského prostredia ďalšími zamestnancami školy (školníkom, údržbárom, upratovačkami, elektrikárom, ... - montáž dodatočného osvetlenia, montáž izolačného odhlučnenia triedy, zjednodušenie otvárania dverí; prestavba interiéru nezasahujúca do stavebných úprav-preskupenie nábytku);
- jednoduché úpravy exteriéru školy/školského prostredia zamestnancami školy (prispôsobenie prirodzených vodiacich línií, osadenie orientačných bodov, ...);
- zložitejšie úpravy exteriéru školy/školského prostredia externými odborníkmi (stavebné úpravy chodníkov, nájazdové rampy a pod.);
- jednoduché úpravy prostredia vyžadujúce si jednoduché stavebné zásahy (osadenie umývadla, rozšírenie zárubní, doplnenie zvukovej izolácie na steny a i.);
- zložité úpravy prostredia vyžadujúce si odbornú konzultáciu a zložitejšie stavebné zásahy realizované odborníkmi.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah podporného opatrenia je nutné prispôbiť individuálnym potrebám dieťaťa/žiaka, podmienkam školy a stavebnému charakteru budovy.

3.19 Zabezpečenie diétného stravovania

Opis podporného opatrenia

Podporné opatrenie poskytuje priestor v zariadeniach školského stravovania aj pre stravovanie detí/žiakov so zdravotnými obmedzeniami tak, aby ich pobyt v školách a školských zariadeniach počas výchovno-vzdelávacieho procesu bol rovnocenný s ostatnými deťmi/žiakmi.

Diétna strava v zariadení školského stravovania je nevyhnutná pre deti/žiakov s vybranými diagnózami (napr. cukrovka, potravinové alergie, a pod.).

Podávanie diétnej stravy umožní týmto deťom účasť aj na popoludňajších výchovno-vzdelávacích aktivitách, posilní ich socializáciu a má priaznivý vplyv na zamestnanosť ich rodičov.

Deti/žiaci s diétnou stravou majú v prípade porušenia diéty znížené vnímanie, koncentráciu, zvýšenú agresivitu a pod.

Diétno stravovanie sú rozdelené do 3 skupín na základe 3 druhov diét:

- šetriaca - pri ochoreniach tráviaceho traktu, pri obezite,
- diabetická - pri zvýšenej hladine krvného cukru – cukrovke,
- bezgluténová (bezlepková) – pri poruche vstrebávania lepku – celiakii.

Šetriaca diéta sa indikuje pri poruchách tráviaceho systému s dlhodobým priebehom, ktoré si nevyžadujú zmeny v energetickom príjme stravy. Sú to funkčné poruchy žalúdka, funkčná žalúdočná dyspepsia, poruchy sekrécie (hyperacidita), chronický zápal žalúdka, vredová choroba žalúdka a dvanástnika, niektoré stavy po resekcii žalúdka, chronické ochorenia žalúdka a žlčníka v pokojovom štádiu. Ďalej sem patria horúčkovité stavy a stavy po infarkte myokardu.

Diabetická diéta sa indikuje predovšetkým diabetikom mladšieho, stredného, vyššieho a pokročilého veku, teda pre väčšinu hospitalizovaných pacientov. Pre diabetikov mladšieho veku alebo s väčšou energetickou spotrebou platí jej modifikácia (prepočet jedálneho lístka na množstvo výmenných sacharidových – chlebových jednotiek).

Bezlepková diéta sa indikuje pacientom s ochorením celiakie a celikálnej sprue, pacientom s poruchou gluténovej intolerancie.

Najčastejšie požiadavky na diétnu stravu:

- bezgluténová (bezlepková),
- bezlaktózová,
- diabetická,
- antihistamínová.

Pri zabezpečovaní diétného stravovania v zariadení školského stravovania je potrebné upozorniť, že sa jedná o deti/žiakov, ktorí sú rizikovou skupinou stravníkov a ich stravovanie vyžaduje osobitný prístup s posúdením ošetrojúceho lekára.

Na poskytovanie diétného stravovania je nevyhnutné zabezpečiť:

Konštrukčné zabezpečenie:

- zabezpečiť rekonštrukciu priestorov pre zabezpečenie oddeleného pracovného miesta pre prípravu jedál diétného stravovania;
- zabezpečiť materiálne vybavenie priestorov, nákup varných nádob, a pod.

Viac informácií: [Materiálno – spotrebné normy a receptúry pre diétné stravovanie \(revízia 2023\) s účinnosťou od 1. 9. 2023 | Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky \(minedu.sk\)](#)

Cieľová skupina podporného opatrenia

Deti/žiaci s potravinovou intoleranciou a diagnózou vyžadujúcou diétnu stravu.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje zariadenie školského stravovania (podľa § 145a ods. 2 písm. s) školského zákona) a poskytuje kuchár.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Priamo v zariadení školského stravovania, pri škole, ktorú dieťa/žiak navštevuje, alebo formou spolupráce s iným zariadením školského stravovania formou pravidelného dodávania diétnej stravy.

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Na základe odporúčania lekára.

3.20 Prevencia na podporu fyzického zdravia, duševného zdravia a prevencia výskytu rizikového správania

Opis podporného opatrenia

Cieľom podporného opatrenia je systematicky posilňovať schopnosti detí/žakov, ktoré majú priamy vplyv na ich optimálny zdravý vývin a formovanie primeraných postojov v oblasti fyzického a duševného zdravia a vedú k znižovaniu prejavov a výskytu rizikového správania. Cieľom opatrenia je tiež predchádzanie vzniku poruchy duševného a fyzického zdravia u detí/žakov prostredníctvom realizovania podporných aktivít zameraných na rozvoj ich subjektívnej pohody (psychickej, sociálnej a fyzickej).

Prevenziu možno rozdeliť nasledovne:

- **univerzálna prevencia**, ktorá je zameraná na bežnú populáciu;
- **selektívna prevencia**, ktorá je zameraná na detí/žiacov so zvýšenými nárokmi na podporu;
- **indikovaná prevencia**, ktorá je zameraná na predchádzanie sekundárnych porúch a komplikácií u rizikových detí/žiacov.

Programy a aktivity na **podporu fyzického zdravia** sa zameriavajú na podporu primeranej fyzickej kondície dieťaťa alebo žiaka, zdravého životného štýlu, starostlivosti o fyzické zdravie a bezpečnosti. Programy a aktivity na **podporu duševného zdravia** a psychickej odolnosti sa zameriavajú najmä na posilnenie úspešnej adaptácie dieťaťa/žiaka na školu, posilnenie schopnosti sebaoznania a sebahodnotenia, schopnosti kritického myslenia, schopnosti úspešne aplikovať stratégie zvládania, schopnosti asertivity, rozvíjanie pozitívnych vzťahov so spolužiakmi a ostatnými účastníkmi výchovno-vzdelávacieho procesu a posilnenie schopnosti zvládať psychicky náročné situácie (napríklad rovesnícky konflikt, medzigeneračný konflikt, vyrovnanie sa s úspechom/neúspechom a podobne).

Programy a aktivity na **prevenciu rizikového správania** sa zameriavajú na formovanie žiaduceho postoja dieťaťa/žiaka k rizikovému správaniu, v prípade výskytu rizikového správania aj na eliminovanie/odstránenie jeho prejavov. Významný priestor sa venuje najmä programom zameraným na prevenciu šikany (vrátane kyberšikany), verbálneho a fyzického násillia, extrémistických postojov, užívania omamných a návykových látok a podobne.

Spríevodný materiál s bližšími informáciami k podpornému opatreniu je dostupný tu [27422.pdf \(minedu.sk\)](#)

Spríevodný materiál je prehľadom aktivít v rámci poskytovania prevencie.

Cieľová skupina podporného opatrenia

Všetky deti/žiaci školy a školského zariadenia.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. t) školského zákona):

- škola alebo
- školské zariadenie.

Poskytovanie realizuje školský podporný tím, odborný zamestnanec, pedagogický zamestnanec, odborný zamestnanec zariadenia poradenstva a prevencie alebo externý subjekt.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Základné rozdelenie metód prevencie v škole podľa objektu:

- individuálne (napr. inštruktáž, rozhovor, konzultácia);
- skupinové (napr. prednáška, kvíz, diskusia, beseda, panelová diskusia, inscenačné metódy);
- hromadné (v školskom prostredí napr. školský rozhlas, školský časopis).

Základné rozdelenie metód prevencie v škole podľa formy:

- metódy hovoreného slova (napr. prednáška, diskusia, rozhovor, beseda, audionahrávky);
- metódy tlačeného slova (napr. leták, heslo, plagát, článok, brožúra, časopis);
- multimediálne metódy (napr. video, film).

Preventívne aktivity môžu mať rôzny charakter (napr. informatívny, zážitkový). Medzi najúčinnšie aktivity patria spravidla aktivity zážitkového charakteru.

V rámci výskumov v oblasti efektívnosti preventívnych intervencií sa ukázalo, že mnohé aj často používané aktivity nie sú efektívne a niekedy môžu mať dokonca opačný účinok. Zásady efektívnej preventívnej činnosti možno nájsť rozpracované napr. v Štandardoch odborných činností - Prevencia rizikového správania (VÚDPaP, 2022).

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah je nutné prispôbiť individuálnym potrebám dieťaťa/žiaka a podmienkam školy alebo školského zariadenia.

3.21 Krízová intervencia

Opis podporného opatrenia

Cieľom podporného opatrenia je poskytnúť deťom/žiakom odbornú starostlivosť zameranú na špecifické obdobie v ich živote po krízovej udalosti. **Krízová udalosť** je akákoľvek udalosť, alebo sekvencia udalostí, ktorá prekoná bežné zvládacie mechanizmy jednotlivca. Niektoré vybrané krízové udalosti majú charakter **špecifickej krízovej situácie**. Sú to udalosti:

- s obzvlášť závažným dopadom na školskú komunitu a spoločnosť;
- s potenciálom polarizovať spoločnosť;
- s väčším počtom mŕtvych a zranených;
- s históriou riešenia tráum a strát v školskej komunite v poslednom roku;
- s väčším počtom zasiahnutých (trieda, celá škola);
- s obzvlášť zraniteľnou alebo traumatizovanou populáciou v školskej komunite;
- udalosť vysoko sledovaná médiami.

Tieto situácie vyžadujú väčší počet interventov, ich spoluprácu, dopĺňanie a striedanie v priebehu poskytovania krízovej intervencie, v prípade potreby prizvanie trauma terapeuta a ďalších externých odborníkov do intervenčného tímu.

Krízová intervencia predstavuje podpornú sieť opatrení zameraných na stabilizáciu jednotlivca/skupiny, prinavrátenie pocitu bezpečia a posilnenie vlastných kompetencií v práci s emóciami, so zvládacími stratégiami, redukcii stresu a nastavenie ďalších opatrení po krízovej udalosti. Každý poskytovateľ krízovej intervencie by mal mať vypracovaný **krízový plán** (v súlade so štandardom odbornej činnosti *Krízová intervencia*, VÚDPaP). Je to plán postupu riešenia krízových situácií. Krízový plán pozostáva vo všeobecnosti z nasledovných hlavných bodov:

1. Všetci zamestnanci školy bezprostredne po krízovej udalosti zaisťujú bezpečie pre seba a pre druhých. Pokiaľ riziko ohrozenia pominulo, poskytujú zasiahnutým základnú psychologickú prvú pomoc.

2. Zamestnanci školy podporujú vzájomnú informovanosť. Vedenie školy v súčinnosti s intervenčným tímom informuje o tom, čo sa stalo, kedy a kto je zasiahnutý, čo sa bude diať ďalej. Školská komunita môže bezprostredne po udalosti, alebo v prvý deň po udalosti využiť podporu policajných psychológov, alebo psychosociálneho tímu (externý tím prichádzajúci z prostredia mimo školy, zvyčajne zabezpečujúci psychologickú, alebo psychosociálnu prvú pomoc na mieste, kde sa udalosť odohrala, bezprostredne po udalosti).

3. Riaditeľ školy bezodkladne kontaktuje spádové CPP a požiada o realizáciu krízovej intervencie. CPP vytvorí z odborných zamestnancov vyškolených v krízovej intervencii intervenčný tím. Vedúci tímu navštívi školu a zisťuje potreby zasiahnutej školy a dopad udalosti na školskú komunitu.

4. Vedúci krízového intervenčného tímu spolu s vedením školy koordinuje aktivity v škole, ako aj pôsobenie intervenčného tímu. Realizácia nasledujúcich aktivít krízového plánu závisí od rozsahu mimoriadnej udalosti. Intervenčný tím stabilizuje zamestnancov školy, aby boli schopní pokračovať vo svojej práci a mohli deťom/žiakom pomôcť s emocionálnou reguláciou a stabilizáciou.

5. Stabilizovaní pedagogickí zamestnanci sa vrátia do tried a umožnia deťom/žiakom hovoriť o tom, čo sa stalo. Neotvárajú tému, ak deti alebo žiaci o udalosti nevedia, a/alebo sa ich netýka. Vedenie školy koordinuje spoluprácu a súčinnosť s intervenčným tímom, rieši priebežne potreby zúčastnených a dopad udalosti na školskú komunitu.

6. Riaditeľ školy spolu s intervenčným tímom v prípade potreby vytvára a zverejní tlačovú správu. Riaditeľ školy poverí jedného zamestnanca (ak to neurobí sám), ktorý jediný je oprávnený poskytovať informácie o dianí v škole. Riaditeľ oboznámi deti, žiakov aj zamestnancov školy, že z dôvodu ochrany osobných údajov nie sú oprávnení poskytovať médiám fotografie, ani akékoľvek informácie o zasiahnutých.

7. Intervenčný tím poskytuje krízovú intervenciu (spravidla 36 - 48 hod od krízovej udalosti). Vedenie školy prostredníctvom triednych učiteľov komunikuje so zákonnými zástupcami dieťaťa alebo žiaka. Riaditeľ školy v spolupráci s intervenčným tímom vytvorí e-mail (list) pre zákonných zástupcov, kde vyjadrí ľútosť nad udalosťou, emocionálne neutrálne pomenuje, čo sa stalo, aké reakcie detí a žiakov možno očakávať a akým spôsobom môžu svoje deti podporiť.

Účasť detí a žiakov na krízovej intervencii je dobrovoľná. Zákonní zástupcovia sú dopredu informovaní e-mailom alebo inou vhodnou formou (osobne, listom a pod.) o tom, kto bude so žiakmi pracovať a poskytovať krízovú intervenciu. Nie je potrebné, aby zákonný zástupca dal súhlas s krízovou intervenciou.

8. Vedenie školy so zamestnancami školy vyhodnocuje a uzatvára udalosť. Na začiatku denne, neskôr po týždni, po mesiaci, po pol roku, po roku. Triedni učitelia úzko spolupracujú so zákonnými zástupcami pri podpore ich detí. Školský psychológ spolu so ŠPT monitoruje správanie, učenie a prípravu žiakov na vyučovanie, realizuje skupinové preventívne aktivity pre podporu zvládacích stratégií detí a žiakov, podporu odolnosti a dobrú integráciu udalosti do každodenného života. Ak škola nemá školského psychológa ani ŠPT, realizuje aktivity iný odborný zamestnanec školy. Spolu s vyhodnocovaním školská komunita zároveň udalosť uzatvára.

9. Školská komunita integruje udalosť do každodenného života. Školský psychológ podľa potreby facilituje smútkové poradenstvo pre jednotlivcov aj skupiny. Školský psychológ si všíma adaptáciu detí, žiakov a zamestnancov školy na požiadavky každodenného života, identifikuje jednotlivcov s problémami v adaptácii a s rizikom komplikovaného trúchlenia, resp. závažným duševným ochorením.

Po poskytnutí krízovej intervencie externí intervenenti odchádzajú a v škole zostáva ŠPT, odborný zamestnanec alebo školský špeciálny pedagóg. Učitelia zabezpečujú návrat detí a žiakov do normálnej rutiny v čo najväčšej miere. V prípade potreby je odporúčaná opakovaná intervencia po 6 týždňoch od udalosti, pre posúdenie dopadu udalosti, mieru adaptácie a využívanie zvládacích stratégií u najviac zasiahnutých detí/žiakov a zamestnancov školy.

Sprívodný materiál s bližšími informáciami k podpornému opatreniu je dostupný tu [27421.pdf \(minedu.sk\)](https://www.minedu.sk)

Cieľová skupina podporného opatrenia

Všetky deti/žiaci zasiahnuté krízovou udalosťou v škole.

Personálne zabezpečenie podporného opatrenia

Podporné opatrenie zabezpečuje (podľa § 145a ods. 2 písm. u) školského zákona):

- materská škola,
- materská škola pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- základná škola,
- základná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- stredná škola,
- stredná škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
- centrum poradenstva a prevencie,
- špeciálne výchovné zariadenia.

Podporné opatrenia realizuje **školský špeciálny pedagóg** a/alebo **odborný zamestnanec** školy, v spolupráci s centrom poradenstva a prevencie, alebo odborný zamestnanec centra poradenstva a prevencie. Pri realizácii podporného opatrenia školský špeciálny pedagóg a odborní zamestnanci v prípade potreby spolupracujú s pedagogickými zamestnancami. Podmienkou na realizáciu krízovej intervencie v školskom prostredí je absolvovanie akreditovaného vzdelávania v krízovej intervencii a nadobudnutie potrebných kompetencií pre prácu s detskou skupinou.

Forma poskytovania podporného opatrenia

Krízová intervencia sa realizuje s celými triedami alebo s menšími skupinami zvlášť zraniteľných detí/žiakov. Krízová intervencia sa realizuje bez prítomnosti pedagógov. Krízovú intervenciu zväčša realizujú 2 členovia intervenčného tímu priamo v triede, ďalší zamestnanec je na chodbe pripravený stabilizovať deti/žiakov, ktorí odídu z intervencie.

Východiská pre realizáciu krízovej intervencie sú rozpracované v Štandardoch odborných činností - Krízová intervencia (VÚDPaP, 2021).

Odporúčaný rozsah podporného opatrenia

Rozsah podporného opatrenia závisí na charaktere a miere závažnosti krízy.